

Osnovna
šola
ŽIRI

PIONIR SEM! PIONIRKA SEM!

Zgodovina

Raziskovalna naloga

Avtor: Jurij GLUHODEDOV

Mentorica: Vlasta PEČELIN, prof. zgodovine, univ. dipl. soc. kulture

Žiri, 2025

I. KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
2. TEORETIČNI DEL	2
2.1 KAJ JE BILA PIONIRSKA ORGANIZACIJA IN KDO SO BILI PIONIRJI?	2
2.2 ZGODOVINA NASTANKA PIONIRSKÉ ORGANIZACIJE	3
2.3 PIONIRJI V NARODNOOSVOBODILNEM BOJU	3
2.4 SPREJETJE CICIBANOV V PIONIRSKO ORGANIZACIJO IN SIMBOLI	4
2.5 DELOVANJE IN POMEN PIONIRSKÉ ORGANIZACIJE	6
2.6 PIONIRSKI TISK	6
2.7 JUGOSLOVANJSKE PIONIRSKÉ IGRE	7
2.8 DAN PIONIRJEV	8
2.9 KURIRČKOVA POŠTA	8
2.10 SPOMENIK PIONIRJEM V TIVOLIJU	10
2.11 PIONIRSKA PROGA ALI PIONIRSKA ŽELEZNICA	10
3. RAZISKOVALNI DEL	13
3.1 METODOLOGIJA	13
3.1.1 Opis vzorca raziskave	13
3.1.2 Opis merskega instrumenta	13
3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov	14
3.1.4 Obdelava podatkov	15
3.2 PRVI ŽIROVSKI PIONIRJI	15
3.3 DELOVANJE PIONIRSKÉGA ODREDA ŽIROVSKE ČETE	19
3.3.1 Praznovanje pionirskega dneva – 29. septembra	20
3.3.2 Sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo	21
3.3.3 Zlet jugoslovanskih pionirjev	22
3.3.4 Kurirčkova pošta	23
3.3.5 Samoupravni dan	24
3.3.6 Jubilejno srečanje pionirjev Jugoslavije	25
3.3.7 Zbor jugoslovanskih pionirjev v Murski Soboti	26
3.4 REZULTATI ANKETNIH VPRAŠALNIKOV	26
3.4.1 Analiza odgovorov vprašalnika za osmo in devetošolce	26
3.4.2 Analiza odgovorov vprašalnika za nekdanje pionirje	29
3.5 ZAKAJ IN KDAJ JE BILA UKINJENA PIONIRSKA ORGANIZACIJA?	37
4. RAZPRAVA	39
5. ZAKLJUČEK	42
6. VIRI IN LITERATURA	43
7. PRILOGE	I

II. KAZALO FOTOGRAFIJ

Fotografija 1: Pionirji ob prvomajski paradi v Ljubljani leta 1961.....	2
Fotografija 2: Sprejem prvošolcev v pionirsko organizacijo leta 1980 na osnovni šoli v Žireh	4
Fotografija 3: Pionirska značka.....	5
Fotografija 4: Pionirska izkaznica.....	5
Fotografija 5: Revija Pionir.....	7
Fotografija 6: Značka Jugoslovanskih pionirskih iger 1975 – 76.....	8
Fotografiji 7 in 8: Najmlajši pri sprejemu kurirčkove pošte 6. maja 1977 v Žireh.....	9
Fotografija 9: Sprejem kurirčkove pošte 6. maja 1977 pred osnovno šolo v Žireh.....	9
Fotografija 10: Spomenik pionirjem v parku Tivoli v Ljubljani.....	10
Fotografija 11: Pionirsko progo so v celoti upravljali otroci.....	11
Fotografiji 12 in 13: Tabla Pionirske železnice in kolesarska steza, ki poteka po trasi nekdanje proge.....	12
Fotografija 14: Žirovski pionirji z lesenimi puškami.....	15
Fotografija 15: Spominska plošča padlim žirovskim pionirjem v predverju OŠ Žiri.....	16
Fotografija 16: Vital Ivanov (1927 – 1944).....	16
Fotografija 18: Bogdan (Matija) Erznožnik (1928 – 1945).....	17
Fotografija 19: Pavel Mravlje (1930 – 1945).....	18
Fotografija 21: Matevž (Matej) Ivanov (1929 – 1945).....	18
Fotografija 22: Franc Frelih (1933– 1943).....	19
Fotografija 23: Anton Trček (1928 – 1945).....	19
Fotografija 24: Sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo leta 1979.....	22
Fotografija 25: Zapis o Kurirčkovi torbici leta 1969.	24
Fotografija 26: Zapis o Kurirčkovi torbici leta 1969.	24
Fotografija 27: Časopisni članek o proslavi 30–letnice pionirske organizacije Jugoslavije....	25
Fotografija 28: Časopisni izrezek o zboru jugoslovanskih pionirjev v Murski Soboti.....	26
Fotografija 29: Stališča in sklepi 3. seje sveta Zveze pionirjev Slovenije, 3. oktobra 1989.....	37

III. KAZALO GRAFOV

Graf 1: »Si že slišal/a za pionirsko organizacijo?«.....	26
Graf 2: »Ali si že opazil/a v avli naše šole (na prehodu med starim in novim delom šole) spominsko ploščo?«.....	28
Graf 3: Starost anketirancev.....	29
Graf 4: Spomini na pionirje, pionirsko organizacijo, pionirske akcije.....	30
Graf 5: Kaj je anketirancem pomenilo članstvo v pionirski organizaciji.....	31

IV. KAZALO TABEL

Tabela 2: Komu/čemu je namenjena spominska plošča v avli šole?.....	28
Tabela 3: Spomini na sprejem v pionirsko organizacijo.....	30

Tabela 4: Katerih pionirskih akcij se spominjajo anketiranci.....	31
Tabela 5: Kaj v zvezi s pionirji je anketirancem ostalo najbolj v spominu.....	32
Tabela 6: Kaj so anketiranci želeli še sporočiti.....	33

V. KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik za učence 8. in 9. razredov	I
Priloga 2: Anketni vprašalnik za nekdanje pionirje	I
Priloga 3: Odgovori na 4. vprašanje iz vprašalnika za 8. in 9. razrede	II
Priloga 4: Kako se anketiranci spominjajo sprejema v pionirsko organizacijo	III
Priloga 5: Katerih pionirskih akcij se spominjajo anketiranci	VI
Priloga 6: Kaj v zvezi s pionirji je anketirancem ostalo najbolj v spominu.....	VII
Priloga 7: Kaj so anketiranci še želeli napisati/sporočiti.....	IX

POVZETEK

Z raziskovalno nalogo sem želel raziskati, kakšno je bilo delovanje pionirske organizacije, kdo so bili pionirji in kako je pionirska organizacija oblikovala otroštvo in zgodnjo mladost mojih staršev in njihovih staršev. Raziskoval sem delovanje Pionirskega odreda žirovske čete na Osnovni šoli padlih prvoborcev, kot se je včasih imenovala OŠ Žiri, ki jo tudi sam obiskujem. Pregledal sem objavljeno literaturo na obravnavano temo in natančno preučil pionirske kronike naše šole. Z anketnim vprašalnikom sem pridobil informacije, kako se tistega časa spominjajo nekdanji pionirji. V avli naše šole se nahaja spominska plošča padlim žirovskim pionirjem. Zanimalo me je, ali moji vrstniki vedo, čemu je namenjena in koliko so seznanjeni s pojmom pionir in pionirska organizacija. Z analizo pridobljenih podatkov sem potrdil večino postavljenih hipotez.

Ključne besede: pionir, Zveza pionirjev, socializem, ideologija, Pionirski odred žirovske čete

ABSTRACT

My research project aimed to explore what the Pioneer organisation was like, who the pioneers were and how the Pioneer organisation shaped my parents' and their parents' childhood and early youth. I was researching the activities of the Pioneer Detachment at the Primary School of the Fallen First Fighters, as the Žiri Primary School, which I also attend, used to be named. I have reviewed the published literature on the subject and carefully studied the pioneer chronicles of our school. I used a questionnaire to find out how former pioneers remember that time. In the lobby of our school there is a memorial plaque to the fallen pioneers of Žiri. I wanted to know whether my peers know what it was for and how familiar they are with the concept of a pioneer and a pioneer organisation. By analysing the data, I confirmed most of the hypotheses.

Keywords: pioneer, Union of Pioneers, socialism, ideology, Pioneer Detachment of Žiri Primary School

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, učiteljici Vlasti Pečelin za povod, usmeritev in pomoč pri izdelavi moje raziskovalne naloge. Zahvaljujem se vsem, ki so mi pomagali z reševanjem obeh anket. Za podporo pri moji raziskovalni nalogi se zahvaljujem svoji družini, posebej moji mami za vso pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge.

1. UVOD

Namen mojega raziskovanja je dobiti vpogled v delovanje pionirske organizacije Osnovne šole Žiri in pionirske organizacije na splošno. Želel sem se poglobiti v preteklost in поблиžje spoznati pionirske čase, v katerih so živeli tudi moji starši in stari starši. Zanimalo me je, ali spomini na pionirsko organizacijo še živijo in koliko je ta še znana mladim – mojim vrstnikom (12-14 let). Predvidevam, da generacije mojih vrstnikov ne poznajo pojma pionir, niti prave definicije pionirske organizacije. Kljub temu menim, da se bodo nekdanji pionirji dobro spominjali svojih pionirskih časov in da bo ta spomin pri večini pozitiven.

Predvidevam, da je bil Pionirski odred Žirovske čete na Osnovni šoli Žiri udeležen v dejavnostih, ki jih je predpisala Pionirska organizacija Jugoslavija in PO Slovenije.

Svoja predvidevanja sem oblikoval v naslednje hipoteze:

1. Žirovski osnovnošolci ne poznajo pojma pionir.
2. Nekdanji pionirji se še dobro spominjajo pionirskih akcij in pionirske organizacije.
3. Nekdanji pionirji so ta čas ohranili v pozitivnem spominu.
4. Pionirski odred na osnovni šoli v Žireh je bil udeležen v dejavnostih, ki jih je predpisala/organizirala Pionirska organizacija Jugoslavije in PO Slovenije.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 KAJ JE BILA PIONIRSKA ORGANIZACIJA IN KDO SO BILI PIONIRJI?

Pionirska organizacija je vključevala vse osnovnošolske otroke v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji. Uradno se je organizacija imenovala Zveza pionirjev Jugoslavije, neuradno Titovi pionirji. Delovala je med leti 1942 in 1990. Zveza pionirjev Slovenije je bila ustanovljena leta 1947.

V statutu je bila pionirska organizacija opredeljena kot vzgojno–zabavna, patriotska, izven šolska organizacija. Njen namen je bil vzgajati mladino ob sodelovanju odraslih na tradicijah narodno osvobodilnega boja v zavedne državljane socialistične Jugoslavije.

Članstvo v organizaciji je bilo avtomatično. Ko so otroci, cicibani, dopolnili 7 let, to je bilo v 1. razredu, so bili na svečani prireditvi ob Dnevu republike sprejeti med pionirje.

Pionirji so imeli lastne uniforme; črne čevlje, modre hlače (deklince modra krila), belo srajco, rdečo rutico za vratom in vojaško kapo, imenovano »titovka«. Uporabljali so vojaški pozdrav - salutiranje s stisnjeno pestjo. Sprejem med pionirje je bil del šolskega programa in zato za otroke obvezen, vendar je članstvo v Zvezi pionirjev takrat pomenilo tudi čast. Tisti, ki je postal pionir je bil: **Pošten Iskren Obziren Natančen Izobražen Radodaren.**

Fotografija 1: Pionirji ob prvomajski paradi v Ljubljani leta 1961
(Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Zveza_pionirjev_Jugoslavije, 5. 11. 2024)

2. 2 ZGODOVINA NASTANKA PIONIRSKE ORGANIZACIJE

Prvo pionirsko organizacijo so ustanovili v Sovjetski zvezi potem, ko so boljševiki v oktobrski revoluciji leta 1917 prevzeli oblast. Vsezvezna pionirska organizacija Vladimirja Lenina je bila najpogostejša množična mladinska organizacija v Sovjetski zvezi. Osredotočena je bila na spodbujanje komunistične vzgoje mladih. Pionirje so vzgajali na način, da bi bili koristni in da bi prispevali k sovjetski družbi. Zbirali so npr. odpadni papir in odpadne kovine ter jih prinašali v reciklažne centre. Pri tem so pogosto tekmovali, kdo jih bo prinesel več. Pionirska organizacija je imela svoja pravila in zakone: pionirji so morali biti zvesti domovini, lepo vzgojeni, dobro delati v kolektivu in biti pridni.

Po sovjetskem zgledu so pionirske organizacije ustanovili tudi v drugih komunističnih državah. Pripadniki pionirske organizacije so se praviloma imenovali po pionirju Komunistične partije, v Jugoslaviji so bili »Titovi pionirji«.

Zveza pionirjev Jugoslavije je bila ustanovljena med drugo svetovno vojno, leta 1942 v bosanskem mestu Bihać na 1. kongresu Združene zveze protifašistične mladine Jugoslavije (kratica SKOJ). Sklenili so vključiti otroke, da bi sodelovali v narodnoosvobodilnem boju. Pionirska organizacija je poudarjala, da je prispevek najmlajših enakopraven za izbojevano svobodo. Po osvoboditvi se je pionirska organizacija preoblikovala v skupnost vseh osnovnošolskih otrok od sedmega do štirinajstega leta. Zveza pionirjev Slovenije je bila ustanovljena leta 1947 kot del večje Zveze pionirjev Jugoslavije. ZPS je bila ukinjena 24. aprila 1990 in se je preoblikovala v otroški parlament. Sklep o ukinitvi je bil sprejet na konferenci Zveze prijateljev mladine Slovenije. Otroški parlament deluje še danes.

2.3 PIONIRJI V NARODNOOSVOBODILNEM BOJU

Med drugo svetovno vojno so se pionirji povezovali v ilegalne skupine ali pionirske odrede, bataljone in delovne čete. Opravljali so naloge stražarjev (npr. ko so partizani imeli sestanke), kurirjev (prenašali pošto in gradiva), popisovali šole in druge zgradbe z gesli proti okupatorju, trosili letake, zbirali material (sanitetne potrebščine, hrano, obleko in obutev, orožje in strelivo), izobešali zastave, spuščali ladjice s protifašističnimi gesli, zbirali podatke o sovražniku, izvajali

sabotažne akcije, za partizanske bolnišnice nabirali in sušili zdravilna zelišča ter gozdne sadeže. V partizanskih šolah na osvobojenih ozemljih so delovale tudi pionirske organizacije. Leta 1943 je izšla prva številka revije Slovenski pionir. Po vojni so pionirji sodelovali v različnih delovnih akcijah za obnovo ter v akcijah zbiranja raznovrstnega materiala.

2.4 SPREJETJE CICIBANOV V PIONIRSKO ORGANIZACIJO IN SIMBOLI

Učenec je postal član Zveze pionirjev v prvem razredu osnovne šole ob svečanem sprejemu novih pionirjev na Dan republike, ki so ga v Jugoslaviji praznovali 29. novembra. Sprejem je pripravil posamezen odred. Pred sprejemom so potekale predhodne prijave, da so bodoči pionirji spoznali ter vzljubili organizacijo, v katero so bili kasneje sprejeti. Ob vstopu v zvezo so novi člani dobili rdečo rutico in vojaško modro čepico z rdečo peterokrako zvezdo, značko in člansko izkaznico. Skupaj s črnimi čevlji, modrimi hlačami ali krilom, belo srajco, sta bili rdeča rutica in modra kapa temeljna prepoznavna elementa pionirske uniforme.

Fotografija 2: Sprejem prvošolcev v pionirsko organizacijo leta 1980 na osnovni šoli v Žireh
(Vir: Pionirska kronika 1978 – 86)

Fotografija 3: Pionirska značka

(Vir: <https://www.bolha.com/znacke-hobi-zbirateljstvo/pionirska-znacka-oglas-9770635>, 9. 2. 2025)

Fotografija 4: Pionirska izkaznica

(Vir: <https://www.kamra.si/en/album-slovenije/pionirska-izkaznica/>, 6. 11. 2024)

Na prireditvi ob sprejemu v zvezo so novi člani dali svečano pionirsko zaobljubo. Obstaja več verzij te prisege, tu je ena izmed njih:

»Danes, ko postajam pionir, dajem častno pionirsko besedo, da se bom pridno učil in delal, spoštoval starše in učitelje, da bom zvest in iskren tovariš, ki drži svojo obljubo, da se bom ravnal po zgledu najboljših pionirjev, da bom spoštoval slavna dejanja partizanov, in napredne ljudi sveta, ki žele svobodo in mir, da bom ljubil svojo domovino samoupravno Socialistično Federativno Republiko Jugoslavijo, njene bratske narode in narodnosti in gradil novo življenje polno sreče in radosti.«

Med uradne simbole pionirjev so sodili še pozdrav, zastava in članska izkaznica.

Svečan pionirski pozdrav se je glasil »Za domovino s Titom – naprej!«. K tem besedam je sodila še stisnjena pest desne roke dvignjena v višino senc. Med seboj so se sicer pionirji pozdravljali na bolj enostaven način z vzklikom »Zdravo!«

Zastava zveze je izgledala podobno kot značka. Bila je rdeče barve, na njej je bil upodobljen pionirski znak, pod njim je bilo napisano ime odreda in kraj.

Članska izkaznica, ki jo je prejel vsak pionir, je vsebovala njegove temeljne podatke, imela je tudi prostor za vpisovanje opravljenih aktivnosti.

Vsak odred je lahko imel še lastne simbole – pesmi, svoje zastave, značke, trakove, zvezdice in druge oznake, ki so jih pionirji izdelali sami.

2.5 DELOVANJE IN POMEN PIONIRSKO ORGANIZACIJE

V Zvezi Pionirjev Slovenije je bila stalno prisotna težnja in želja po zavestnem utrjevanju pripadnosti skupnosti Pionirjev jugoslovanskih narodov in narodnosti. Pionirsko obljubo so pionirji ponavljali pri vsakem srečanju s Titom in ob drugih priložnostih.

Svojo vlogo pripadnosti so pionirji izpolnjevali na več načinov: z učenjem in spoznavanjem naravnih družbenih razmer, zgodovine, kulture, jezika, gospodarstva in posebnosti narodov in narodnosti; s srečanji in z zbori, z dopisovanji, s spletnjem trajnih vezi in prijateljstva med šolami in pionirskimi odredi; s solidarnostnimi akcijami in zbiranjem pomoči, kjer in kadar so bili vrstniki v težkem položaju zaradi naravnih in drugih nesreč.

To je pionirje povezovalo, omogočilo medsebojno spoznavanje in podpiralo neuvrščeno politiko Jugoslavije. Tako se je krepila zavest o pripadnosti in skupnosti Pionirjev Jugoslavije in otroški skupnosti sveta.

2.6 PIONIRSKI TISK

Ciciban je bila revija za najmlajše in je začela izhajati leta 1945. Izdajatelj je bila Mladinska knjiga, prvi urednik pa Josip Ribičič.

Revija **Kurirček** je začela izhajati leta 1961. Sprva je bila to revija zgolj za ohranjanje partizanskih izročil, kar kmalu pa je prerasla v revijo s širšim vsebinskim okvirjem, s poudarkom na izvorni literaturi

Revija **Pionir** je izšla leta 1943, je poljudnoznanstvena revija. Namenjena je bila pionirjem in mladini višjih razredov osnovne šole.

Pionirski list je bil prvi slovenski tednik za pionirje, začel je izhajati leta 1948. Izdajala ga je Mladinska knjiga. Prvotno je bil to bolj časnik organizacije, s svojo vsebino je spodbujal pionirje k aktivnostim v pionirski organizaciji. Ko je priloga Pionirskega lista, Mali veseljak nehala izhajati, je uredništvo razmišljalo o novem načinu posredovanja znanja na bolj sproščen način. Tako so prvič zasnovali Veselo šolo, ki obstaja še danes.

Fotografija 5: Revija Pionir

(Vir: <https://www.bolha.com/revije-casopisi-clanki-antikvarne-knjige/pionir-1959-60-oglas-9985299>, 8. 12. 2024)

2.7 JUGOSLOVANSKE PIONIRSKÉ IGRE

Pionirske igre so bile tekmovanja/srečanja pionirjev vsako leto. Vseh iger je bilo 15, med leti 1956 in 1986. Vsake igre so imele svoje geslo ali glavno vodilo. Npr. geslo 4. pionirskih iger je bilo »Zakaj se življenje v mojem kraju in občini - komuni spreminja?«.

Igre so vsako leto spodbujale drugo polje ustvarjalnosti. Pionirjem so bile zanimive zaradi pestrosti vsebin in možnosti sodelovanja vseh otrok na številnih področjih izražanja. Prve igre so bile leta 1956, namenjene so bile spodbujanju združništva delovni vzgoji in varstvu narave. Naslov drugih pionirskih iger je bil »Moj kraj, včeraj, danes jutri«.

z geslom »Rastemo pod Titovo zastavo« so bile posvečene jugoslovanskemu predsedniku Josipu Brozu Titu, ki je umrl 4. maja 1980.

Petnajste igre (1984-1986), katerih naslov je bil »Igrajmo se,« so bile zadnje pionirske igre in so pomenile najširšo možnost ustvarjanja na vseh področjih.

Fotografija 6: Značka Jugoslovanskih pionirskih iger 1975 – 76
(Vir: <https://www.bolha.com/znacke-hobi-zbirateljstvo/>, 26. 1. 2025)

2. 8 DAN PIONIRJEV

29. september je bil dan pionirjev. Na ta dan so pionirji pripravili pionirsko konferenco, na kateri so poročali o opravljenem delu in sprejemali delovni načrt za novo šolsko leto. Pripravili so tudi razna tekmovanja ali se odpravili na izlete v razne partizanske kraje.

2.9 KURIRČKOVA POŠTA

Med leti 1963 in 1989 je potekala pionirska prireditev Kurirčkova pošta, z namenom počastitve kurirjev druge svetovne vojne. Kurirji so med vojno nosili sporočila med štabi in se medtem mogli izogibati sovražniku. Pionirjem so želeli približati razumevanje boja za svobodo in vrednote tovarištva, požrtvovalnosti, poguma, vztrajnosti, solidarnosti, bratstva, junaštva in povezanosti narodov med seboj. Kurirčkova pošta je po Sloveniji potekala po progah, vsaka proga pa je imela svoje geslo. Kakšno je geslo, so vedeli samo pionirji kurirji. Poti Kurirčkove pošte po Sloveniji: TV-Dolenjska (Baza 20), P-Primorska (Ajdoščina), G-Gorenjska (Kranjska Gora), K-Koroška in Š-Štajerska (Gančani). Pot se je končala v Beogradu (do

1.1980), na dan mladosti, 25. maja, ki je bil tudi rojstni dan predsednika republike Josipa Broza Tita. Kurirčkovo torbico je Titu prinesla pionirska delegacija. Vsako leto je pismo s čestitkami pionirjev ob rojstnem dnevu predsednika prebral pionir iz druge republike. Po smrti Josipa Broza Tita, leta 1980 so pionirji namesto čestitk, po odredih reševali različne naloge ekološke vsebine.

Fotografiji 7 in 8: Najmlajši pri sprejemu kurirčkove pošte 6. maja 1977 v Žireh
(Vir: Pionirska kronika 1969 – 78)

Fotografija 9: Sprejem kurirčkove pošte 6. maja 1977 pred osnovno šolo v Žireh
(Vir: Pionirska kronika 1969 – 78)

2.10 SPOMENIK PIONIRJEM V TIVOLIJU

Med raziskovanjem sem zasledil podatek, da so 30. septembra leta 1961 v ljubljanskem parku Tivoli odkrili spomenik posvečen pionirjem, ki sta ga izdelala kipar Zdenko Kalin in arhitekt Boris Kobe. Odkritje spomenika je bilo posvečeno dvajseti obletnici delovanja pionirske organizacije. Postavili so ga v Športnem parku Stanka Bloudka v Parku Tivoli na klančini pred Cekinovim gradom, kjer je nekoč deloval Muzej revolucije, danes Muzej novejše zgodovine Slovenije. Spomenik je sestavljen iz bronastih kipov dečka in deklice z golobom v roki. S terenskim raziskovanjem sem dobil potrditev, da spomenik pionirjem še danes stoji.

Fotografija 10: Spomenik pionirjem v parku Tivoli v Ljubljani
(Foto: Jurij Gluhodedov, november 2024)

2. 11 PIONIRSKA PROGA ALI PIONIRSKA ŽELEZNICA

V 30-ih letih so se v Sovjetski zvezi pojavile otroške železnice, po katerih so se zgedovale mnoge vzhodnoevropske države.

Slovensko pionirsko železnico so slavnostno odprli 13. marca 1948. Otvoritve se je udeležilo dvajset tisoč ljudi, večina pionirjev. Celotno progo so zgradili z udarniškim delom, to je prostovoljno, in za delovne ure niso dobili plačila. Proga je potekala iz Rožne doline na postajo v Koseze in naprej do Podutika. Najprej so pripeljali močno oškodovano staro lokomotivo iz Bosne, ki zaradi velikih poškodb ni mogla voziti, zato so za nadomestilo pripeljali staro

lokomotivo avstrijskega podjetja Krauss. Postaje so bile poimenovane po pomembnih prizoriščih iz narodnoosvobodilnega boja: TV-15, Jelenov Žleb in Trnovski gozd. Proga je bila dolga 3819 metrov, celotna vožnja je trajala okoli 25 min. Vsa dela so opravljali pionirji. Bili so: sprevedniki, strojevodje, postajni načelniki, prodajalci vozovnic. Za opravljanje teh del so morali opraviti različna usposabljanja. Stari so bili od devet do petnajst let. Za udeležbo je bil tudi pogoj, v šoli so morali biti odličnjaki.

Fotografija 11: Pionirsko progo so v celoti upravljali otroci
(Vir: foto: Vlastja Simončič, hrani Železničarski muzej)

V prvih dveh letih obratovanja železnice so prodali več kot 9000 vozovnic, po dveh letih pa se je prodaja vozovnic zmanjševala, zato uporaba železnice ni bila več smotrna.

Železnica je zaradi slabe gradnje in pomanjkljivosti tudi večkrat iztirila. Vlak po pionirski progi je zadnjič zapeljal leta 1954.

Železnico so hitro razstavili, lokomotivo razžagali in vagoni vrnili na ostale ozkotirne železnice po Jugoslaviji. S terenskim raziskovanjem sem ugotovil, da po trasi železnice danes poteka kolesarska steza.

Fotografiji 12 in 13: Tabla Pionirske železnice in kolesarska steza, ki poteka po trasi nekdanje proge
(Foto: Jurij Gluhodedov, november 2024)

3. RAZISKOVALNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

Z namenom, da bi pridobil podatke, s katerimi bi lahko potrdil ali ovrgel prve tri hipoteze (Žirovski osnovnošolci ne poznajo pojma pionir. Nekdanji pionirji se še dobro spominjajo pionirskih akcij in pionirske organizacije. Nekdanji pionirji so ta čas ohranili v pozitivnem spominu.) sem sestavil dva različna vprašalnika. Prvega sem namenil žirovskim osmo- in devetošolcem. Drugega pa odraslim, ki so bili nekoč pionirji. Rezultate in podatke, ki sem jih na ta način pridobil, predstavljam v nadaljevanju raziskovalne naloge.

Z namenom bolje spoznati dejavnosti pionirskega odreda Žirovske čete in da bi lahko potrdil ali ovrgel četrto hipotezo (Pionirski odred na osnovni šoli v Žireh je bil udeležen v dejavnostih, ki jih je predpisala/organizirala Pionirska organizacija Jugoslavije in PO Slovenije.) sem pregledal tri ohranjene pionirske kronike, ki beležijo dogajanje med leti 1969 – 93.

3.1.1 Opis vzorca raziskave

Pri reševanju prvega vprašalnika, s katerim sem želel ugotoviti, ali žirovski osnovnošolci poznajo pojem pionir, je sodelovalo 119 učencev OŠ Žiri in sicer učenci iz 8. in 9. razreda. Reševanje je potekalo na roko med urami Zgodovine in DKE.

Pri reševanju drugega vprašalnika, s katerim sem želel ugotoviti, kako se spominjajo časov, ko so bili sami pionirji, je sodelovalo 56 nekdanjih pionirjev. Reševanje je bilo anonimno, potekalo je preko spletne aplikacije. V njem so sodelovali učitelji na OŠ Žiri, sorodniki in znanci.

3.1.2 Opis merskega instrumenta

Prvi vprašalnik (Priloga 1) je bil kratek, sestavljen iz štirih vprašanj. Najprej me je zanimalo, ali so učenci že kdaj slišali za pionirje ali pionirsko organizacijo. Tisti, ki so odgovorili z odgovorom da, so morali tudi obrazložiti, kdo ali kaj so po njihovem mnenju pionirji ali pionirska organizacija.

V nadaljevanju me je zanimalo, ali so v avli (preddverju) naše šole že kdaj opazili spominsko ploščo. Tisti, ki so odgovorili z odgovorom da, so morali napisati tudi, ali vedo komu ali čemu je spominska plošča namenjena.

Drugi vprašalnik (Priloga 2) je bil daljši, sestavljen iz šestih obveznih vprašanj in enega neobveznega. Najprej me je zanimala zaokrožena starost bivših pionirjev, izbirali so med odgovori, med 40 in 50 let ali več kot 50. Pri drugem vprašanju so morali označiti, kako se spomnijo svojih časov med pionirji. Pri tretjem vprašanju so morali opisati njihovo izkušnjo ob sprejemu v pionirsko organizacijo. Pri četrtem vprašanju so nekdanji pionirji morali označiti, kaj jim je pomenilo članstvo v pionirski organizaciji. Lahko so izbirali med opcijo, da jim to ni nič pomenilo, da jim je to bilo v velik ponos, da niso želeli biti pionirji ali kaj drugega. Pri petem vprašanju so morali zapisati, katerih pionirskih akcij se spominjajo. Pri šestem vprašanju so morali opisati, kaj jim je ostalo najbolj v spominu v pionirski organizaciji. Na koncu so lahko izbirno še kaj sami dodali.

3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Najprej sem se o temi dobro pozanimal in jo raziskal s pomočjo pisnih virov, ki sem jih našel v objavljenih člankih na spletu. Eden izmed glavnih namenov mojega raziskovanja je bil izvedeti čim več o delovanju Pionirskega odreda Žirovske čete, ki je deloval na osnovni šoli v Žireh. Dober vpogled v njegovo delovanje so mi omogočile ohranjene pionirske kronike. Kronike hranijo v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, v enoti Škofja Loka. V kronikah sem našel tudi avtentične fotografije, s katerimi sem lahko obogatil raziskovalno nalogo. S plakata, ki ga hranijo v šoli, sem pridobil informacije, kdo so bili padli žirovski pionirji, katerim je posvečena spominska plošča v žirovski šoli. Odšel sem tudi na teren, da sem se prepričal o obstoju spomenika pionirjem v Ljubljani ter o obstoju pionirske železniške proge prav tako v Ljubljani. Reševanje anketnih vprašalnikov je bilo anonimno, anketa za osmo in devetošolce je potekala med poukom pri uri zgodovine. Učencem so bili razdeljeni anketni vprašalniki v fizični obliki. Anketni vprašalnik za bivše pionirje sem pripravil v programu Google Forms in z deljenjem linka po mailu (pomoč staršev, domačih in učiteljice/mentorice) pridobil odgovore. Anketiranje sem izvajal v mesecu januarju 2025.

3.1.4 Obdelava podatkov

Odgovore v vrnjenih vprašalnikih sem natančno prebral. Potem sem se lotil analize dobljenih podatkov in jih predstavil v obliki grafov ter tabel in razlage le teh. Rezultati so predstavljeni spodaj. Na podlagi pridobljenih rezultatov sem pozneje potrdil oziroma zavrnil hipoteze.

3. 2 PRVI ŽIROVSKI PIONIRJI

Žirovski pionirji so med 2. svetovno vojno, po pripovedovanju Milana Podobnika (1931) predvsem trosili letake, pisali napise ali obešali plakate, obveščali partizane o gibanju sovražnika in celo pobirali mine na okupacijski italijansko-nemški meji, to je približno na rapalski meji med Italijo in Jugoslavijo. Po spominu Francija Jana (1930) je bil komandant pionirske brigade Mitar Novak (1929). Padel je kot partizan na Vojskem malo pred osvoboditvijo, 1. aprila 1945. Takrat so Nemci več tovarišev zajeli in ustrelili ali žive vrgli v ogenj. Politični komisar je bil Matevž Ivanov (1929), umrl je na dan osvoboditve, 9. maja 1945, ko je na cesti pri Fužinah razneslo tankovsko mino. Hkrati z njim je padel tudi Pavel Mrovlje (1930), Petelinov iz Žirov. Člani pionirske brigade so se sestajali tajno, zvečer ali ponoči, na skrivnih lokacijah, npr. na Ančnkovem kozolcu, pri Vidi Žagarjevi (Vida Mrak, poročena Sedej) in drugod. Sestanke je vodila Silva Bač kot članica komiteja SKOJ (Povzeto po: *Jereb Filipič I. Ti si mene naučila brati: partizansko šolstvo na Žirovskem, v Poljanski dolini in zgornjem delu Selške doline.* Str. 55).

Fotografija 14: Žirovski pionirji z lesenimi puškami. Drugi z leve je Milan Podobnik (1931), peti Mitar Novak (1929) in sedmi Viki Žakelj (1936).

(Vir: Jereb Filipič I. *Ti si mene naučila brati: partizansko šolstvo na Žirovskem, v Poljanski dolini in zgornjem delu Selške doline.* Str. 55)

V predverju Osnovne šole Žiri se nahaja spominska plošča padlim žirovskim pionirjem. Bili so udeleženi v narodnoosvobodilnem boju, v katerem so kot mladoletni tudi izgubili življenje. V pionirski organizaciji so v Žireh že od spomladi 1944 delovale pionirske čete. Njihove naloge so bile zbirati strelivo in vojaško opremo, opazovati ter obveščati partizane o gibanju sovražnika, opravljati kurirsko službo, zbirati hrano in sanitetni material. Sodelovali so s partizansko vojsko, terenci, z obveščevalnim centrom Komande mesta Žiri, vaškimi odbori OF in kasneje z Narodno zaščito. Pionirske čete so imele svoja imena. Žirovska četa se je imenovala Stalingrad. Imeli so svoje vodstvo, komandanta, načelnika in sekretarja.

Fotografija 15: Spominska plošča padlim žirovskim pionirjem v predverju OŠ Žiri
(Foto: Jurij Gluhodov, december 2024)

Na plakatu neznanega avtorja, ki ga hrani osnovna šola, sem našel fotografije in nekaj podatkov o padlih žirovskih pionirjih. Najmlajši je bil star 10 let.

Vital Ivanov

Izhajal je iz delavske družine. Decembra 1943 se je prostovoljno pridružil partizanom kot kurir v Vojkovi brigadi. Nato je bil dodeljen III. bataljonu Vojkove brigade. 27. marca 1944 je bil z ostalimi določen za zasedo pri Cankarjevih njivah. Tam so Nemci ubili vseh pet. Pokopan je na pokopališču v Idriji.

Fotografija 16: Vital Ivanov (1927 – 1944)

Dimitrij (Blaža) Novak

Bil je sin malega kmeta v Stari vasi, njegova družina je simpatizirala z osvobodilno fronto. Raznašal je partizansko literaturo. Ob začetku zadnje velike nemške ofenzive se je zbal aretacije. Priključil se je komandi Žirov in z ostalimi borci prišel v Cerkno, kjer je potekala velika nemška ofenziva. Prodor skozi sovražnikov obroč zaradi količine sovražnikov ni bil mogoč. Odločili so se za preboj pri Krekovšah, tam so bili ujeti v boju.

Fotografija 17: Dimitrij Novak (1929 – 1945) Pokopan je na pokopališču v Idriji.

Drago Žakelj

Med okupacijo se je učil za finomehanika v Kranju. Zaradi spora s tovarniškim mojstrom se je leta 1943 prostovoljno pridružil partizanom. Postal je kurir na štabu 32. divizije IX. korpusa narodnoosvobodilnega boja. Med obrambno akcijo v Čeplezu nad Cerknim je 29. februarja 1944 padel proti Nemcem. Pokopan je na mestu smrti.

Fotografija 18: Drago Žakelj (1928 – 1944)

Bogdan (Matija) Erznožnik Do 2. svetovne vojne je obiskoval klasično gimnazijo v Ljubljani,

kasneje meščansko šolo v Škofji Loki. Že kot dijak se je vključil v mladinsko organizacijo in začel sodelovati v Osvobodilni fronti, zaradi tega je postal tarča okupatorjev. Decembra 1943 je odšel v ilegalo. Sodeloval je kot kurir pri Gorenjskem odredu in vzdrževal zveze čez reko Savo v Koroškem odredu. 5. marca 1945 je padel v boju, ko so ga napadli Nemci. Pokopan je na pokopališču v Žireh.

Fotografija 18: Bogdan (Matija) Erznožnik (1928 – 1945)

Pavel Mravlje

Aktivno je deloval v vaški organizaciji Žiri od februarja 1944. Imel je razne opazovalne naloge, pomagal je zbirati hrano, oblačila in obutev. Na nekdanji državni meji med Jugoslavijo in Italijo, ki so jo leta 1942 Nemci zaminirali, je pobiral mine. Kot člana Narodne zaščite ga je 9. maja 1945 raztrgala mina na cesti nad Fužinami.

Fotografija 19: Pavel Mravlje (1930 – 1945)

Štefan Zajc

Izhajal je iz obrtniške družine, ki je že leta 1941 podpirala partizane. Bil je čevljarški vajenec. Opravljal je propagandne in kurirske naloge. Leta 1943 je prostovoljno odšel v partizane in bil kurir na Žirovskem vrhu, vzdrževal je povezave z Ljubljanskim vrhom. V zasedi na Golem vrhu je bil leta 1943 težko ranjen, tri dni kasneje je umrl v Ljubljani. Pokopan je na Žalah.

Fotografija 20: Štefan Zajc (1927 – 1943)

Matevž (Matej) Ivanov

Mehanikarski vajenec iz Žirov. V času narodnoosvobodilnega boja je bil predsednik pionirske organizacije v Žireh. Raztrgala ga je mina 9. maja 1945 na cesti nad Fužinami kot člana Narodne zaščite.

Fotografija 21: Matevž (Matej) Ivanov (1929 – 1945)

Franc Frelj

Bil je edini sin na kmetiji. S sestro sta se vračala domov, ko sta na Brdu nad Selom srečala Šlosarjevega Franca in Kadrna. Tega dne so Nemci selili partizanske družine v Žireh. Ko je Šlosarjev Franc zagledal Nemce, je skočil v grmovje. Ob tem je skočil tudi Frelj in Nemci so ga ustrelili, kasneje je doma v hudih mukah umrl. Pokopan je na pokopališču v Žireh.

Fotografija 22: Franc Frelj (1933– 1943)

Anton Trček

Kmečki delavec z Mrzlega Vrha. Pridružil se je enotam 9. korpusa, bil je žirovski partizan, leta 1944 je bil poslan v Bazoviško brigado, tam so ga tovariši poznali kot pogumnega mitraljezca. Bazoviška brigada je pozimi 1944/1945 vodila hude boje proti nemškim enotam na Sinjem vrhu. Anton je bil ključen pri obrambi Sinjega vrha, njegov mitraljez je zadržal Nemce in omogočil, da so partizani ohranili položaj, pri tem je padlo mnogo borcev, med njimi je bil tudi Anton.

Fotografija 23: Anton Trček (1928 – 1945)

3.3 DELOVANJE PIONIRKEGA ODREDA ŽIROVSKE ČETE

Ohranjene pionirske kronike Pionirskega odreda Žirovske čete omogočajo dober vpogled v delovanje žirovskih pionirjev. Ugotovil sem, da so žirovski pionirji s svojimi dejavnostmi sledili predpisanim programom in smernicami krovne organizacije Zveze pionirjev Jugoslavije. Na začetku vsakega šolskega leta so imeli pionirsko konferenco, na kateri so izvolili člane pionirskega odbora. Na konferencah so učenci tudi poročali o delovanju posameznih krožkov na šoli v preteklem šolskem letu. Npr. poročali so o delovanju foto krožka, planinskega krožka, o podmladku Rdečega križa ... Vsi krožki na šoli so namreč delovali v okviru pionirske organizacije. To se mi je zdelo zanimivo, saj danes učenci tovrstnih poročil ne slišimo več. Na pionirski konferenci so sprejeli načrt dela za tekoče šolsko leto. Med vsakoletne dogodke so

sodili: praznovanje pionirskega dneva, priprava sprejema cicibanov med pionirje, prižig sveč in položitev cvetja na spomenike NOB ob dnevu mrtvih, praznovanje novoletne jelke, organizacija pustne maškarade, sprejem kurirčkove pošte, udeležba na zborih pionirjev, obiskovali so pionirje v drugih jugoslovanskih republikah, sodelovali na Jugoslovanskih pionirskih igrah, obeležili Teden otroka, zbirali sredstva za pomoči potrebne. V okviru pionirske organizacije je potekalo tekmovanje za Veselo šolo, ki ga je organizirala revija PIL. To tekmovanje se je ohranilo do danes. Pionirji so pod mentorstvom učiteljice za slovenščino urejali šolsko glasilo Iskrice, ki ga imamo na naši šoli še danes.

Iz kronike sem izbral nekaj zanimivejših primerov zabeleženih opisov prireditev in dejavnosti. Predstavljam jih v nadaljevanju.

3.3.1 Praznovanje pionirskega dneva – 29. septembra

29. septembra 1975 je v kroniki takole zabeleženo praznovanje pionirskega dneva:

»Letos smo nadvse slovesno praznovali naš praznik - dan pionirjev. Bogatemu programu se je pridružil še lep jesenski dan.

Predstavniki razrednih skupnosti smo prišli v šolo že ob osmih. Tam smo imeli pionirsko konferenco. Napravili smo pregled lanskoletnega dela in sprejeli program za to šolsko leto. Največjo skrb bomo tudi letos posvetili učni uspešnosti, izvedli bomo številne akcije, se pridružili svojim krožkom, sodelovali bomo tudi v programu, ki smo si ga sami izbrali. Na koncu smo organizirali še sprejem cicibanov - prvošolcev v pionirsko organizacijo.

Novoizvoljeni pionirski odbor bo že v prihodnjih dneh izdelal natančen program akcij, s katerimi bomo dopolnili program, ki smo ga sprejeli že na konferenci. Želimo, da bi se izpolnjevanju našega programa pridružili vsi pionirji, ker bomo le tako dosegli svoj namen.

Vsem pionirjem - delegatom, smo ob zaključku konference predstavili še film o srečanju šol, dobitnic kipca kurirja Jovice, ki je bilo pred leti v Srbiji.

Najlepše darilo za naš praznik pa je bila otvoritev košarkarskega igrišča, ki smo si ga že dolgo želeli. V njegovo izgradnjo smo vložili okrog 2750 ur. Lahko rečemo, da pionirji nismo stali križem rok.

Za zaključek slovesnosti pa so pod modro jesensko nebo splavali pisani zmaji, delo članov modelarskega krožka.

Narava nas je kar sama klicala, da smo se poigrali na še vedno zelenih travnikih in pokukali v gozd za gobami.

Vsi pionirji smo v vsem čutili, da je to naš praznični dan.«

3.3. 2 Sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo

Za primer, kako je potekal sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo, sem izbral zapis iz leta 1975. Iz govora, ki so ga namenili bodočim pionirjem, je lepo razviden duh takratnega časa in kakšen naj bi bil pionir.

»Zbrali smo se, da skupaj proslavimo 29. november, rojstni dan naše domovine Jugoslavije, kjer tudi sprejmemo naše najmlajše učence na šoli, v zvezo pionirjev Jugoslavije, ki je bila ustanovljena že med NOB.

Pionirji so pomagali partizanom: nosili orožje, bili so hrabri kurirji, prinašali so zdravila vajencem in pomagali družinam partizanov. Vem, dragi učenci, da ste vznemirjeni, saj boste danes postavi člani PO. V tej organizaciji se pionirji učijo ljubiti svoje tovariše, starše, učitelje, našega dragega voditelja Tita in vse, ki z upom grade lepšo bodočnost. Naučili se boste mnogo kar v svojem življenju potrebujete.

Vi ste še mladi, učite se v šoli, saj imate pred seboj še vse življenje. Želimo, da bi z našo pomočjo postali taki državljani, ki bodo znali varovati in nadaljevati, kar ustvarjajo vaši starši, bratje in sestre, to za kar so padli naši najboljši sinovi naše domovine v NOB. Bodite dobri v šoli, poslušajte svoje učitelje in skušajte se razvijati v dobre pionirje, da boste znali skupaj z drugimi graditi našo domovino in srečnejšo prihodnost.

Ob dnevu republike, ko se spominjamo bojev in žrtev za našo svobodo, pregledujemo dosežene uspehe ter snujemo načrte za nove pridobitve-sprejmite vsi naše čestitke z željo, da prijetno preživite lepe trenutke tu z nami in praznujete dneve ob dnevu republike.

Pozdravljeni, naš praznik,

Naš veseli dan!«

Tako pa je dogodek opisal eden izmed sodelujočih pionirjev, ki so pomagali pripraviti sprejem: *»Spet je tu 29. november, težko pričakovan dan za naše prvošolčke – cicibane. To je zelo pomemben dan, na katerega bodo končno postali Titovi pionirji. Veselijo se tudi rdečih rutic in modrih kopic. Letos smo člani PO priredili prvošolčkom lep sprejem. Vsi so udobno sedeli v lepo okrašenem prostoru. Otroški pevski zbor pod vodstvom tov. Mije Justin je zapel nekaj pesmic. Sledile so recitacije in pozdrav predsednice PO. Zatem so cicibani prejeli težko pričakovane titovke in rutice, za dodatek pa še knjižico o pionirjih. Nato so povedali zaobljubo in povedali, da bodo pridni in pošteni pionirji. Na koncu pa jih je čakalo še sladko presenečenje.«*

Fotografija 24: Sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo leta 1979
(Vir: Pionirska kronika 1978 – 86)

3.3.3 Zlet jugoslovanskih pionirjev

Leta 1977 je bil Zlet Jugoslovanskih pionirjev v Dražgošah, ki so bile leta 1942 v Dražgoški bitki popolnoma požgane, vaščani pa pobiti s strani Nemcev.

25. junija smo se žirovski pionirji udeležili zbora Jugoslovanskih pionirjev v Dražgošah. Tam smo imeli kratek kulturni program, potem pa nas je zalotil dež in hiteli smo k OŠ v Dražgošah. Tam so nas pogostili vojaki z vojaškim pasuljem in domačo žemljo. Bila je dobra. Ko je ponehaval dež, smo začeli pripravljati nov kulturni program pred OŠ. Tam so pionirji drugih republik Jugoslavije peli, plesali, igrali na inštrumente itd. Čas je hitro ušel, zato je prišel čas,

ko smo se morali vsi pionirji posloviti. Gotovo je bil ta zadnji pozdrav malo težak za vse Jugoslovanske pionirje. Letošnjega zbora v Dražgošah si bomo zapomnili.

3.3.4 Kuričkova pošta

Za primer, kako je potekala Kurirčkova pošta, sem izbral dva zapisa in časopisna izrezka:

Sprejem kurirčkove pošte: Žirovski pionirji so 4. maja 1976 sprejeli Kurirčkovo pošto z lepimi željami za Titov veliki jubilej. Prva četa jo je prevzela v Javornem dolu in jo ob varovanju straž prenesla naprej.

Med potjo so se kurirji soočali z nevarnostmi, kot so sovražniki in pasti, a so se jim uspešno izognili. Pošto so prenesli do taborišča v Marovljah, nato pa do šolske trdnjave, kjer so jo zaščitili in predali tretji četi.

Dogodek se je slavnostno končal z zaključkom, kjer so pionirji obeležili pomen tovarištva, odpornosti in zgodovinskega spomina.

16. maj 1977, Sprejem kurirčkove pošte

»Dne 6. maja smo se učenci, kakor vsako leto zbrali pred našo šolo, da bi pričakali kurirčkovo pošto. Iz daljave smo slišali strele in kmalu so se na griču pokazali kurirji. To so bili učenci osmih razredov, ki so to pošto srečno prinesli skozi ovire, zasede. Za sprejemom je otroški pevski zbor zapel štiri pesmi v pozdrav Titu. Sledile so recitacije, ki so jih izvedli učenci osnovne šole. Na zadnje pa so učenci naše šole kurirčkovo pošto prevzeli in jo odnesli naprej.«

Fotografija 25: Zapis o Kurirčkovi torbici leta 1969.
(Vir: Šolska kronika 1965 – 73)

Fotografija 26: Zapis o Kurirčkovi torbici leta 1969.
(Vir: Šolska kronika 1965 – 73)

3.3.5 Samoupravni dan

Posebej zanimiv se mi je zdel zapis o prvem samoupravnem dnevu, ki so ga imeli leta 1977. Takrat so za en dan vse odrasle funkcije na šoli prevzeli učenci osmošolci. Navajam zapis: »Na naši šoli je bil uveden samoupravni dan. Učili so nas učenci osmih razredov. Učenci so zasedli mesta: kuharjev, vzgojiteljev, učiteljev, ravnatelja, hišnika, snažilk, kurjačev. Pouk je potekal normalno. Učenci smo poslušali »naše nove učitelje« in bilo je, kakor bi bil v razredu

»pravi učitelj«. Le učitelji, ki so učili nižje razrede so se nekaj pritoževali, da ni bilo reda in miru. Kuharji so nam pripravili topel obrok in bilo je dobro, kakor prejšnje dneve. Med odmori smo gledali »nove vzgojiteljice«, ki so se v novi telovadnici šli razne igre in telovadili. Celo »profesionalnih učiteljev« telesne vzgoje ni manjkalo. Ko je šolski zvonec za nas oznanil konec pouka, se nam je bilo težko odpraviti domov, kajti novih učiteljev smo bili že kar vajeni.« Tajnik: Karla Pisanec

Bilo bi zanimivo, če bi uspeli tak »samoupravni dan« organizirati na naši šoli v današnjem času.

Fotografija 27: Časopisni članek o proslavi 30-letnice pionirske organizacije Jugoslavije (Vir: Pionirska kronika 1969 – 78)

3.3.6 Jubilejno srečanje pionirjev Jugoslavije

V kroniki sicer ni zabeleženo, ali so se srečanja pionirjev Jugoslavije, ob 30-letnici organizacije leta 1972, udeležili tudi žirovski pionirji. Članek iz časopisa, ki so ga nalepili v kroniko, da vpogled, kako so potekala tovrstna srečanja pionirjev z vse države. Otroci so na takih dogodkih imeli priložnost spoznavati kulturo ostalih narodov v takratni skupni državi. Taka srečanja so bila tudi priložnost, da so otroci potovali in spoznali mesta širom takratne Jugoslavije.

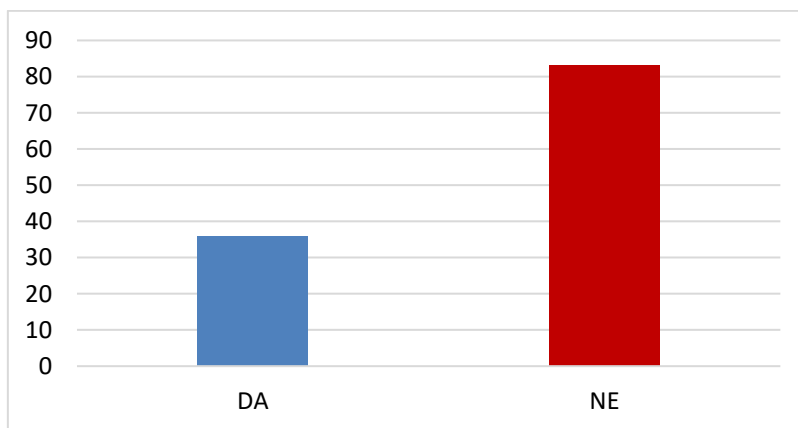
3.3.7 Zbor jugoslovanskih pionirjev v Murski Soboti

Leta 1977 je bil zbor jugoslovanskih pionirjev v Murski Soboti. Udeležili so se ga pionirji z vse takratne Jugoslavije. Novinarski prispevek nam prikaže, kako so srečanja pionirjev izkoristili za to, da so otrokom privzgjajali vero v Tita, komunistično revolucijo, partijo.

Fotografija 28: Časopisni izrezek o zboru jugoslovanskih pionirjev v Murski Soboti (Vir: Pionirska kronika 1969 – 77)

3.4 REZULTATI ANKETNIH VPRAŠALNIKOV

3.4.1 Analiza odgovorov vprašalnika za osmo- in devetošolce

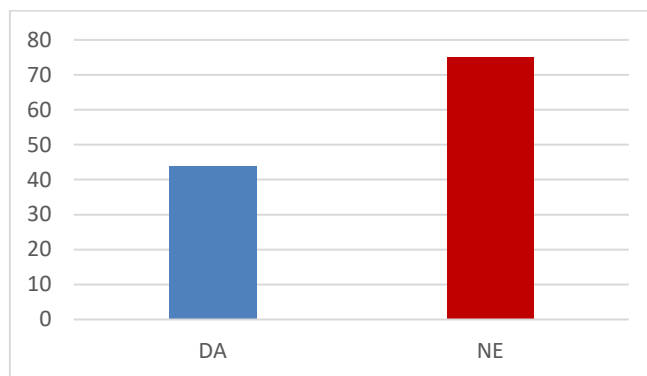
Graf 1: »Si že slišal/a za pionirsko organizacijo?«

Tabela 1: Kdo/kaj so po tvojem mnenju pionirji ali pionirska organizacija?

TEME ODGOVOROV	TIPI ODGOVOROV	ŠTEVILO ODGOVOROV
NE VEM	<p>»Ne vem, sem že slišal/a ampak ne vem kaj pomeni.«</p> <p>»Ne vem. Samo slišal sem.«</p> <p>»Slišal/a sem a ne vem kaj to pomeni.«</p> <p>»Ne vem, videl sem v eni risanki.«</p>	83
BORCI v 2. SVETOVNI VOJNI, PARTIZANI	<p>»To so bili vojaki v vojni.«</p> <p>»Borci v drugi svetovni vojni?«</p> <p>»Bili so partizani.«</p> <p>»Po mojem mnenju so to borci v vojni, ki so padli (umrli) za našo domovino.«</p> <p>»Pokojni vojaki.«</p> <p>»Pionirji so učenci ali vojaki.«</p> <p>»Tisti , ki so padli v spopadih, po njih se je včasih imenovala šola.«</p>	8
OSTALO	<p>»Skupine z lažjimi vajami.«</p> <p>»Pionirji so neki služabniki kraljem oz. visokim plemstvom.«</p> <p>»Nekdo, ki je na področju začetnik.«</p> <p>»Neki fantje.«</p> <p>»Kod nekaj kar se je zgodilo včasih za otroke. Nekaj mi je razlagal moj ati.«</p>	8
GASILCI	<p>»Mlajši gasilci.«</p> <p>»To so mali otroci (npr. pionirčki pri gasilcih pri mažoretkah potem pa postaneš mladinec in tako naprej...)«</p> <p>»Pri gasilcih so pionirji skupina mlajših ljudi.«</p> <p>»Vem, da je to pri gasilcih, ko si mlajši.«</p> <p>»A ni tu neki z gasilci povezan?«</p> <p>»Pionirji so pri gasilcih. To so mlajši udeleženci. Ki so stari 10 let.«</p>	6
TABORNIKI	<p>»Nekakšni taborniki.«</p> <p>»Pionirji so raziskovalne skupnosti, ki hodijo po gozdovih in prespijo.«</p>	5
JUGOSLAVIJA	<p>»Nekaj v času Jugoslavije...«</p> <p>»V Jugoslaviji so bili to mlajši otroci (približno do konca osmega leta).«</p> <p>»Nosili so titovke (kapice).«</p>	3

ŠOLA	»Nekaj v zvezi z razredi in šolo.« »Ne vem točno, nekaj v povezavi z mladimi in šolo in razredi.«	2
ORGANIZACIJA	»Organizacija v Jugoslaviji.« »Organizacija v Žireh.«	2

Opomba: Dva, ki sta odgovorila z DA, na vprašanje nista odgovorila.

Graf 2: »Ali si že opazil/a v avli naše šole (na prehodu med starim in novim delom šole) spominsko ploščo?«

Na vprašanje ali veš, čemu je spominska plošča v avli šole namenjena je odgovorilo 40 učencev. 4 učenci, ki so odgovorili z DA na tretje vprašanje, na četrto niso odgovorili. Glej prilogo 3

Tabela 2: Komu/čemu je namenjena spominska plošča v avli šole?

TEME ODGOVOROV	TIPI ODGOVOROV	ŠTEVILO ODGOVOROV
Padli borci	Padlim borcem v vojni.	24
Ne vem	Ne vem, (samo videl/a sem).	11
Ustanovitev šole	Takrat, ko je bila ustanovljena šola.	2
Novosti	Da so učenci seznanjeni z novostmi.	2

Veliko učencev (83) še nikoli ni slišalo za pionirje, medtem ko jih 36 nekaj ve o tem. Najpogostejši odgovori (10x) so: *"Ne vem, sem že slišal/a, ampak ne vem, kaj pomeni."* Zmedeni odgovori: Nekateri mislijo, da so pionirji gasilci (5x), taborniki (4x) ali celo služabniki plemstvu (1x). Le nekaj učencev (3x) ve, da so bili pionirji povezani z borci v 2. svetovni vojni

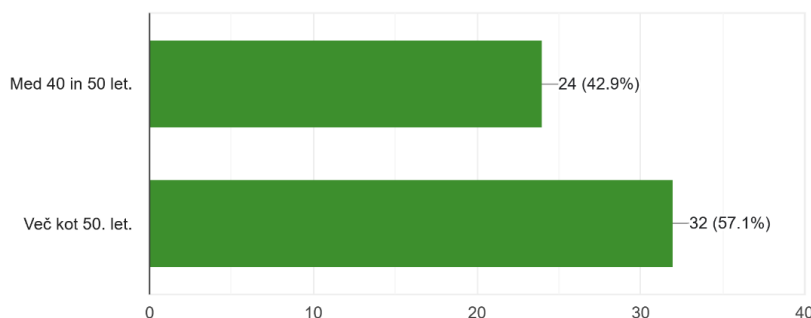
ali partizani (2x). Nekateri jih povezujejo s šolo (2x) ali Jugoslavijo (2x), kar kaže na to, da jim koncept ni čisto jasen.

Ugotovitev: Učenci danes pionirjev večinoma ne poznajo ali mislijo, da so bili gasilci in taborniki. To pomeni, da jih pionirska organizacija ali pionirji ne zanimajo, oz. se z svojimi sorodniki/starši o tem ne pogovarjajo. In ker pomena besede Pionir (v pomenu Pionirske organizacije) ne poznajo in jo povezujejo z drugimi pomeni kot statusi pri gasilcih in tabornikih ali pa začetniki nečesa.

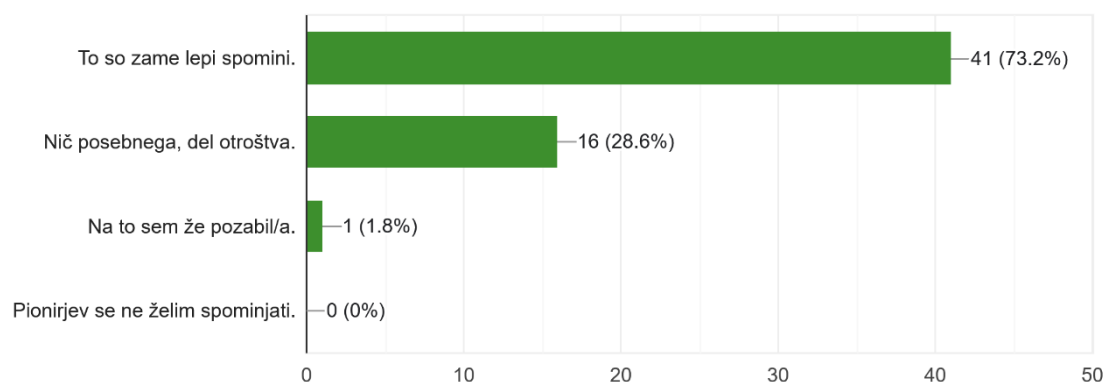
75 učencev sploh ni opazilo spominske plošče, 44 jih pravi, da so jo videli. Tudi tisti, ki so jo opazili, ne vedo, komu/čemu je namenjena – 11 jih pravi, da so jo videli, a ne vedo, kaj pomeni. Največ (24x) jih ve, da je posvečena padlim borcem v vojni, kar pomeni, da vsaj nekateri razumejo njeno zgodovinsko vrednost. Nekateri (2x) mislijo, da označuje ustanovitev šole, drugi (2x) da so na njej novosti za učence.

Ugotovitev: Večina učencev ne opazi ali ne razume spominske plošče v šoli. Tisti, ki jo poznajo, mislijo, da je nekaj v zvezi z vojno. Kar je delno pravilno. To pomeni, da zgodovinski simboli, kot npr. take plošče, mladim niso več tako pomembni ali zanimivi.

3.4.2 Analiza odgovorov vprašalnika za nekdanje pionirje

Graf 3: Starost anketirancev

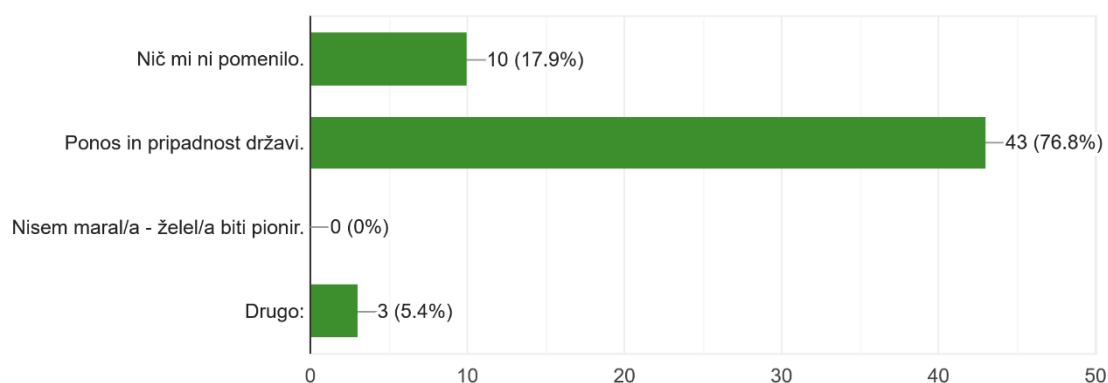

Graf 4: Spomini na pionirje, pionirsko organizacijo, pionirske akcije

Kako se anketiranci spominjajo sprejema v pionirsko organizacijo? Glej prilogo 4

Tabela 3: Spomini na sprejem v pionirsko organizacijo. Teme in tipi odgovorov.

TEME ODGOVOROV	TIPI ODGOVOROV	ŠTEVILO ODGOVOROV
SLOVESNOST IN SVEČANOST	Bil je slavnostni dogodek.	15
OBLAČILA	Nosili smo rdeče rutke, modre kape.	12
PONOS IN VESELJE	Bili smo zelo ponosni.	10
POGOSTITEV	Dobili smo tortico, sok, sendvič.	10
KULTURNI PROGRAM	Imeli smo proslavo, petje, govori.	8
NI SPOMINOV	Se že ne spominjam dobro.	6
ZAPRISEGA	Povedali smo zaprisego	5

Graf 5: Kaj je anketirancem pomenilo članstvo v pionirski organizaciji

Katerih pionirskih akcij se spominjajo anketiranci? Glej prilogo 5

Tabela 4: Katerih pionirskih akcij se spominjajo anketiranci.

TEMA	TIPI ODGOVOROV	ŠT. ODGOVOROV
DRUŽBENE DEJAVNOSTI	Pionirska hranilnica, srečanja pionirjev, Štafeta, sodelovanje na proslavah, Turistični podmladek, Mladi gasilec, prenos štafet, sprejem v pionirsko organizacijo, Pionirski list, Pionirčkova torbica, državne proslave, mahanje zastavic ob sprejemu Tita, pohod ob Poti spominov, čiščenje partizanskih spomenikov, nošenje kopic in rutic, nosil štafetno palico, obiskovanje grobov padlih, 29.11. (Dan Republike), Kurirčkova pošta.	37
EKOLOŠKE AKCIJE	Zbiranje odpadnega papirja, pogozdovanje (sajene smrečic), čiščenja, urejanja spomenikov, zbiranje železa, zbiranje plodov za gozdne živali, priprave pred obiskom Tita.	11
KULTURNE IN ŠPORTNE AKTIVNOSTI	Pevski zbor, športni nastopi, Festival Kurirček, Bralna značka, petje pesmi.	7
DELOVNE AKCIJE	Organizirane gradbene akcije, Delovne brigade, letovanja, Delovne akcije.	4

NEODGOVORJENO	Ne spomnim se.	7
POMOČ STAREJŠIM	Pomoč starejšim.	2

Kaj v zvezi s pionirji je anketirancem ostalo najbolj v spominu? Glej prilogo 6

Tabela 5: Kaj v zvezi s pionirji je anketirancem ostalo najbolj v spominu. Teme in tipi odgovorov.

TEMA	TIPI ODGOVOROV	ŠTEVILO ODGOVOROV
PIONIRSKE SLOVESNOSTI	Zaprisega. Dan mladosti. Titova štafeta. Svečan sprejem. Prosti dan. Uniforme. Podelitev značk. Čakanje maršala Tita.	50
DRUŽBENE VREDNOTE	Pripadnost in sodelovanje. Varčevalna knjižica. Pripadnost državi. Delovne brigade. Prijateljstvo, pripadnost. Ponos pripadnost. Druženje mladih. Poudarek na delu, učenju, odgovornosti.	49
PIONIRSKA OBLAČILA	Obvezno nošenje rutke in kape.	37
KULTURNE AKTIVNOSTI	Sprejem. Pevski zbor. Petje domoljubnih pesmi, pionirskih pesmi. Obiski spominskih obeležij.	36
PIONIRSKE AKTIVNOSTI	Pevski zbor. Kurirčkova torbica. Prireditve v šoli. Prireditve ob dnevu državnosti.	16
PIONIRSKE VREDNOTE	Sprejem, zaobljuba, štafeta, besedilo zaprisege. Knjiga o pionirjih.	12
SPREJEM PIONIRJE	V Deklamacija. Kapice, diplome. Častna zaobljuba. sprejem v pionirje.	9
PIONIRSKE NAVADE	Pozdrav v razredu. Zaprisega. Pozdrav vsako jutro.	4

IDEOLOŠKE VREDNOTE	Enakost med enakimi.	1
IDEOLOŠKI NADZOR	Strah pred izgubo pionirske izkaznice.	1

Kar so anketiranci še želeli zapisati/sporočiti. Glej prilogo 7

Tabela 6: Kaj so anketiranci želeli še sporočiti (teme in število odgovorov)

TEMA	TIPI ODGOVOROV	ŠTEVILO ODGOVOROV
NOSTALGIJA	Lepi časi v primerjavi z današnjimi. Čudoviti in prijateljski časi. Nepozabni časi naše mladosti. Tema, ki vzbuja pozitivna čustva. Prijetni spomini, ne nostalgija. Biti mlad v nekdanji domovini.	49
DRUŽBENE VREDNOTE	Pomoč sošolcem in starejšim. Občutek pripadnosti in sodelovanje. Lepa dejanja družbe. Odraščanje in spremembe.	16
PIONIRSKÉ VREDNOTE	Pripadnost pionirski organizaciji. Pionirji so imeli svoj glas. Ponos biti pionir. Častna pionirska – vrednote.	16
KRITIKA SISTEMA	Kritika indoktrinacije otrok. Pomanjkanje znanja ob koncu države.	4
NEVTRALNI KOMENTARJI	Želim vam veliko uspeha. Nič posebnega. Ni me motilo.	9
IZOBRAŽEVANJE	Pomen opismenjevanja prvošolcev. Pionirska hranilnica. PIL. Liga.	4
NEODGOVORJENO	Ne	4
POLITIČNA PRIPADNOST	Živel tovariš Tito!	1

PRIMERJAVA PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI	Škoda za današnjo družbo.	1
VREDNOTE PIONIRJEV	PIONIR akronim.	1

Analiza odgovorov:

a) Primerjava s sedanjostjo

Veliko odgovorov (7x) govori o nostalgiji o "lepih časih". Nekateri se spominjajo pripadnosti in enotnosti iz tistih časov.

Nekateri poudarjajo neenakost, sovražni govor in razpad vrednot danes, (kar nasprotuje pionirskim načelom). Nekateri izražajo močno spoštovanje do Tita in takratnega sistema.

b) Proslava in sprejem v pionirje

Sprejem v pionirsko organizacijo je bil za mnoge slavnosten dogodek (15x). Spomnijo se zapriseg, petja pesmi, proslave, podelitve rutk in kopic.

Pripadnost pionirski organizaciji (4x) se ne more primerjati z današnjimi oblikami organizacij za otroke, saj je pionirstvo učilo vrednote, izobraževanje, kulturo in zdrav način življenja.

Nekateri so se takrat počutili ponosne in enakopravne, drugi pa omenjajo strah, da ne naredijo napake in izgubijo svojo pionirsko izkaznico.

c) Pionirske aktivnosti in družbene vrednote

Najpogostejše dejavnosti:

Čiščenje in ekološke akcije (4x): urejanje spomenikov, okolice šol, pogozdovanje.

Druženje in proslave (6x): petje v pevskem zboru, nastopi, Kurirčkova pošta.

Sodelovanje v humanitarnih dejavnostih (4x): pomoč starejšim, zbiranje plodov za gozdne živali.

Delovne akcije (2x): zbiranje odpadnega papirja, železa.

Štafeta mladosti (7x): prenos štafete in udeležba na dogodkih ob Dnevu mladosti.

č) Oblačila

Pionirska oblačila (6x): Rdeče rutke, modre kapice, bele srajčke.

Na proslavah (1x): Kdor ni imel rutke in kape, ni smel nastopati.

"Častna pionirska" (4x): Pionirji so imeli občutek odgovornosti, morali so biti iskreni in spoštljivi.

d) Izobraževanje

Izobraževanje in pionirske vrednote (2x): branje, pisanje in varčevanje (Pionirska hranilnica).

Odgovornost in spoštovanje (7x): Vzgoja otrok je temeljila na delu, učenju in spoštovanju starejših.

Primerjava s sedanostjo: Današnja mladina je "opeharjena prijetnih, povezovalnih trenutkov"
Povedo, da se včasih niso ukvarjali s politiko, temveč s solidarnostjo in delom.

e) Kritika

Kritika sprejema v pionirsko organizacijo (2x): sprejem v pionirje je bil obvezen in otroci niso razumeli njegovega pravega pomena (Primerjava s cerkveno vzgojo).

Pionirske vrednote so bile vedno manj prisotne (2x).

Za nekatere ni bilo to nič posebnega (3x).

Odgovori anketirancev razkrivajo močno čustveno navezanost na pionirsko izkušnjo, ki je pri večini povezana z občutki nostalgije, pripadnosti in ponosa. Vendar se pojavljajo tudi kritični pogledi, predvsem v zvezi z obveznostjo vključitve v pionirsko organizacijo in spreminjanjem vrednot skozi čas.

Eden najpogostejših vrst odgovorov (7x) je nostalgija po "lepih časih", kjer anketiranci omenjajo občutek enotnosti in pripadnosti v družbi i. Današnjo družbo pogosto kritizirajo, ki jo nekateri doživljajo kot razdeljeno, polno s sovražnim govorom in izgubo vrednot. Takšno stanje nasprotuje s pionirskimi načeli, ki so spodbujala solidarnost in skupno dobro. Posebno spoštovanje do tovariša Tita in takratnega sistema izražajo nekateri anketiranci, kar nakazuje, da pionirstvo zanje ni bilo samo otroška organizacija, temveč del širše ideološke pripadnosti.

Za veliko večino (15x) je bil sprejem v pionirsko organizacijo nepozaben dogodek. Pomembni elementi, kot so zaprisege, petje pionirskih pesmi, nošenje rutk in kapic, so imeli simbolno vrednost. ki je za njih utrjevala občutek povezanosti in odgovornosti.

Nekateri poudarjajo, da se pripadnost pionirstvu ne more primerjati z današnjimi oblikami družbe in današnjim otroškim organizacijam. (4x), saj je pionirstvo poleg druženja vključevalo tudi izobraževanje, krepitev vrednot in zdrav način življenja. Vendar pa vsi niso imeli enake izkušnje – nekateri se spominjajo strahu pred napakami, saj bi izguba pionirske izkaznice pomenila veliko sramoto. To nam pove, da je sistem poleg ponosa pri nekaterih vzbujal tudi določeno mero pritiska.

Pionirstvo ni bila le otroška organizacija, ampak je skozi različne aktivnosti aktivno vplivalo na vzgojo in vedenje otrok. Pionirji so sodelovali pri čiščenju okolice, pogozdovanju in urejanju spomenikov. Petje v pevskem zboru, nastopi in organiziranje dogodkov, kot je *Kurirčkova pošta*, so bili pomemben del pionirskih dni.

Pionirji so nudili pomoč starejšim in zbirali hrano za gozdne živali, zbirali so odpadni papir in železo. Eden najpomembnejših dogodkov, povezanih s pionirstvom, ki je simboliziral povezanost mladih je bil štafeta.

Pionirska oblačila so imela jasno prepoznavno podobo, rdeče rutke, modre kapice, bele srajčke (6x). Uniforme so bile znak pripadnosti skupnosti. Posebno pomembno je bilo na proslavah (1x), saj otroci brez rutke in kape niso smeli nastopati, kar je lahko predstavljalo obliko pritiska. Izpostavljena je tudi "častna pionirska" dolžnost (4x), ki je pomenila, da so pionirji morali biti iskreni, spoštljivi

Pionirska hranilnica je spodbujala finančno odgovornost že v otroških letih. Pionirčki so se učili vrednot skozi delo, učenje in spoštovanje starejših.

Večina anketirancev poudarja, da je današnja mladina "opeharjena prijetnih, povezovalnih trenutkov" in da se danes otroci manj ukvarjajo s solidarnostjo, delom in pomočjo ostalim, kar je v preteklosti predstavljalo temelj vzgoje.

Čeprav je pionirstvo za mnoge predstavljalo pozitivno izkušnjo, so nekateri izražali kritične poglede:

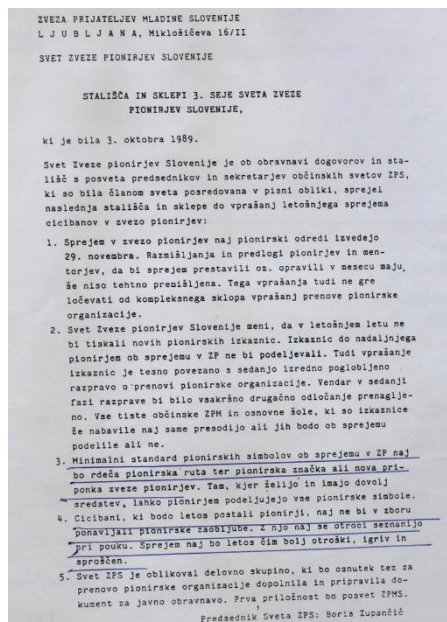
Analiza odgovorov kaže, da je pionirstvo pustilo močan pečat v spominih anketirancev. Za večino je pomenilo občutek enotnosti, solidarnosti in vrednot, ki jih danes pogrešajo. Pionirske

aktivnosti so imele pomembno vzgojno funkcijo, saj so otroke učile dela, spoštovanja in odgovornosti.

Kljub temu so nekateri izpostavili kritiko obvezne vključenosti in kasnejšega razpada pionirskih vrednot. Zgodovinski kontekst kaže, da je pionirstvo delovalo kot močan vzgojni sistem, ki je bil hkrati orodje ideološke vzgoje, kar je pri nekaterih pustilo pozitivne, pri drugih pa bolj nevtralne ali celo kritične spomine.

3.5 ZAKAJ IN KDAJ JE BILA UKINJENA PIONIRSKA ORGANIZACIJA?

Spremembe v delovanju pionirske organizacije so se začele dogajati v letu 1989. Marca 1989 so sprejeli sklep, da prenehajo veljati Pravila in programska izhodišča Zveze pionirjev Jugoslavije. Aprila 1989 je Pionirski list objavil anketo o razumevanju pionirske organizacije. Ugotovilo se je, da je stopnja identifikacije otrok s pionirsko organizacijo zelo nizka. Otroci tudi naj ne bi dobro vedeli, kaj je to pionirska organizacija in kaj interesne dejavnosti, ki sodijo pod njeno okrilje ter kako in zakaj jih ločevati. Maja 1989 je bila v Mariboru zadnja republiška pionirska konferenca.

Fotografija 29: Stališča in sklepi 3. seje sveta Zveze pionirjev Slovenije, 3. oktobra 1989
(Vir: Pionirska kronika 1986 – 93)

V začetku leta 1990 je bila podana ugotovitev posvetov, ki jih je organizirala ZPMS, da so simboli pionirske organizacije za takratno generacijo otrok simboli preteklih časov in vrednot, s katerimi se ne identificirajo in zato takšni simboli niso več potrebni.

V šolskem letu 1989/90 je bila na žirovski osnovni šoli zadnja pionirska konferenca in cicibani so bili zadnjič sprejeti med pionirje. V kroniko so zapisali:

»ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE sporoča: OŠ na Slovenskem postaja avtonomna, družbena ustanova, ki ne bo služila nobeni ideologiji ali politiki posebej, temveč bo temeljila na občečloveških, humanističnih, kulturnih vrednotah. Pogoji za to so delno ustvarjeni tudi z ukinitvijo oblik družbenopolitičnega organiziranja otrok in mladine v OŠ. Nekdanje ZSMS, politične organizacije osmošolcev v OŠ, ni več. V mesecu aprilu so na Republiški konferenci Zveze prijateljev mladine Slovenije sprejeli sklep o prenehanju veljavnosti Pravil in programskih izhodišč Zveze pionirjev Jugoslavije na področju Republike Slovenije. Tako tudi pionirske organizacije kot enotne, družbene, množične, prostovoljne in vzgojne otroške organizacije otrok od 7. do 14. leta starosti ni več.

V osnovni šoli ostaja le ena oblika povezovanja učencev in njihovih organizacij in sicer Skupnost učencev šole, ki je že sedaj opredeljena v Zakonu o OŠ. Skupnost učencev bo postala avtonomna in integrirana oblika združevanja učencev in njihovih organizacij.«

4. RAZPRAVA

1. Hipoteza: Žirovski osnovnošolci ne poznajo pojma pionir.

POTRJENA

Večina učencev ne ve, kaj so pionirji, ali jih napačno razume. Spominska plošča v šoli jim večinoma ni poznana ali ne vedo, komu je namenjena. Pomena tega dela slovenske zgodovine še ne znajo ovrednotiti.

Iz rezultatov lahko vidimo, da se starši ali pa stari starši s svojimi otroci oz. vnuki ne pogovarjajo veliko o časih svojega otroštva, katerega velik del je bilo članstvo v pionirski organizaciji. Zdi se, da bo, če že trenutna generacija (generacija otrok bivših pionirjev) ne ve skoraj nič o pionirski organizaciji ali pionirjih, prihodnje generacije o tem vedele še manj. Tako se bodo vrednote, ki jih je uveljavila in podpirala Pionirska organizacija, s časom še bolj pozabile.

Danes je zelo drugačno obnašanje in odnosi osnovnošolcev in srednješolcev. Poleg tega se pojavlja vse več nasilja in sovraštva med vrstniki, kar bi lahko pripisali pomanjkanju skupinskih dejavnosti, ki bi krepile povezanost in občutek pripadnosti, kakršnega je spodbujala Pionirska organizacija. Trenutno je manj skupinskega udejstvovanja mladih, kot ga je promovirala pionirska organizacija to pa vodi v pomanjkanje občutka skupnosti.

2. Hipoteza: Nekdanji pionirji se še dobro spominjajo pionirskih akcij in pionirske organizacije.

POTRJENA

Nekdanji pionirji se zelo dobro spominjajo pionirskih akcij. Takšni tipi odgovorov so gotovo povezani s tem, da so svoj čas v Pionirski organizaciji ohranili v dobrem spominu. To so bili za njih zelo posebni spomini.

Dodatna analiza odgovorov kaže, da so pionirske dejavnosti pomenile več kot le članstvo, bile so možnost za druženje, skupno delo in krepitev skupnosti. Nekateri bivši pionirji poudarjajo, da so prav skozi te aktivnosti pridobili občutek odgovornosti, discipline in solidarnosti, vrednote, ki jim pomagajo tudi v odraslem življenju.

3. Hipoteza: Nekdanji pionirji so ta čas ohranili v pozitivnem spominu. POTRJENA

Velika večina nekdanjih pionirjev je ta čas ohranila v zelo pozitivnem spominu, na to kaže več odgovorov iz sedme naloge, pri kateri jih je več napisalo, da so jim ti časi ostali v zelo posebnem, lepem spominu in da so bili za njih res nepozabni časi.

Iz odgovorov v drugem vprašalniku je razvidno, da nekateri tega časa ne ohranjajo v dobrem spominu, kar je razvidno iz nekaterih odgovorov pri sedmi nalogi vprašalnika. Nekdanji pionirji, ki imajo manj pozitivne spomine, pogosto omenjajo občutek prisile ali ideološke obremenjenosti, ki so jo doživljali kot otroci. Kljub temu ugotavljamo, da je pionirsko gibanje prispevalo k boljšim medosebnim odnosom in manjši stopnji nasilja med vrstniki.

V tistih časih je bilo zagotovo manj sovraštva, nasilja in preprirov med otroci zaradi vrednot, ki jih je podpirala Pionirska organizacija. Skupne akcije so krepile prijateljstva in povezanost med pionirji, kar je prispevalo k bolj povezani skupnosti.

4. Hipoteza: Pionirski odred na osnovni šoli v Žireh je bil udeležen v dejavnostih, ki jih je predpisala/organizirala Pionirska organizacija Jugoslavije in PO Slovenije. POTRJENA

Tako kot v ostalih delih Slovenije in Jugoslavije je bil odred na osnovni šoli Žiri udeležen v vseh dejavnostih, ki jih je predpisala Pionirska organizacija Jugoslavije in Pionirska organizacija Slovenije. Zaradi pomanjkanja prostora so v nalogi predstavljene samo nekatere bolj zanimive in znane akcije, kot so npr. Kurirčkova pošta in razne čistilne akcije.

Poleg omenjenih aktivnosti so nekdanji pionirji navedli tudi druge dejavnosti, kot so pohodi, delovne akcije in humanitarne pobude, ki so bile sestavni del njihovega otroštva. Takšne aktivnosti so ne le spodbujale delovne navade, temveč so tudi pripomogle k razvoju občutka solidarnosti in družbene odgovornosti.

Zanimivo je tudi opažanje, da bili pionirji pogosto del različnim kulturnih in izobraževalnih dejavnosti, ki so jih organizirali šole in mladinske organizacije. To pomeni, da je pionirska organizacija igrala pomembno vlogo pri vzgoji otrok in mladostnikov, kar je danes, v sodobnem svetu drugače in nimajo vsi otroci enakih možnosti, le nekaj ni organizirano v sklopu šole.

Raziskava je pokazala, da danes osnovnošolci ne poznajo pionirske organizacije in njenih vrednot, medtem ko nekdanji bivši pionirji nanjo gledajo večinoma z nostalgijo in s pozitivnimi občutki

5. ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi sem preučil delovanje pionirske organizacije na osnovni šoli v Žireh in raziskal, kako se tega obdobja spominjajo nekdanji pionirji in kako dobro so s pionirsko organizacijo seznanjeni današnji osnovnošolci. Preko pregleda literature, pionirskih kronik in izvedbe anketnih raziskav sem pridobil vpogled v pomen, dejavnosti in tudi zgodovinsko vlogo pionirske organizacije. Rezultati raziskave so pokazali, da današnja generacija osnovnošolcev (letnik 2009-2011) večinoma ne pozna pionirske organizacije ali njenega pomena. Večina anketiranih učencev ni poznala pojma "pionir", še manj pa jih je bilo seznanjenih z dejavnostmi, v katerih so sodelovali pionirji. Po drugi strani so nekdanji pionirji ta čas večinoma ohranili v pretežno pozitivnem spominu. Večina se jih spominja sprejema v pionirsko organizacijo kot zelo pomembnega in slavnostnega dogodka. Spomnijo se simbolike, na katero so bili zelo ponosni. Poročajo tudi o spominih občutka pripadnosti skupnosti. Pionirske akcije, kot so bile štafeta mladosti, kurirčkova pošta, zbiralne in ekološke akcije, so bile del njihovih osnovnošolskih let in so številnim pustile lepe spomine. Kljub temu pa se nekaj anketirancev teh časov ne spominja lepo in jih vidi kot del prisilne ideološke vzgoje.

Analiza pionirskih kronik je pokazala, da so pionirji na osnovni šoli v Žireh aktivno sodelovali v vseh dejavnostih, ki jih je organizirala Zveza pionirjev Jugoslavije in Zveza pionirjev Slovenije. Dogodki, kot so sprejem prvošolcev v pionirsko organizacijo, obeležitev pionirskega dneva, delovne in humanitarne akcije, so bili pomemben del šolskega dogajanja. Izsledki raziskave potrjujejo hipoteze, da današnja mladina ne pozna pionirjev, nekdanji pionirji pa se tega obdobja večinoma spominjajo kot prijetnih časov. Z raziskavo pokažem tudi, kako se zgodovinske spremembe odražajo v spominu različnih generacij in kako se odnos do pionirske organizacije spreminja skozi čas in počasi izginja. Raziskovalna naloga daje vpogled v pionirsko organizacijo, ki je zavzemala velik del otroštva v nekdanji Jugoslaviji. Naloga pomaga razumeti, kako se družba skozi zgodovino spreminja, s tem pa so različne tudi vrednote med generacijami. V veliko odgovorih je bilo razvidno, da nekdanji pionirji pri današnji mladini pogrešajo vrednote, ki jih je gojila pionirska organizacija.

6. VIRI IN LITERATURA

Benedičič, L. (2014). *Mi smo Titovi pionirji: diplomsko delo*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Jereb Filipič, I. (2018). *Ti si mene naučila brati: partizansko šolstvo na Žirovskem, v Poljanski dolini in zgornjem delu Selške doline*. Modrijan.

Kalčina, L. (2013). *Zgodovina pionirske organizacije*. 60 let za dobro otrok. Zbornik ob jubileju ZPMS (str. 96 – 124). ZPMS.

Pleterski, M. (1984). *Pionirska proga*. Kronika – Časopis za slovensko krajevno zgodovino (str. 44 – 56). Zveza zgodovinskih društev Slovenije.

Pionirske kronike pionirskega odreda Žirovske čete: 1969 – 1978, 1978 – 1986, 1986 – 1993. Hrani Zgodovinski arhiv Slovenije. Enota v Škofji Loki.

Šolska kronika OŠ Padlih prvoborcev Žiri. 1965 – 73 (str. 57). Hrani Zgodovinski arhiv Slovenije. Enota v Škofji Loki.

Skaza, A. (2013). *»Častna pionirska«: raziskovalna naloga*. Prva gimnazija Maribor.

Pionirska organizacija. Wikipedija, prosta enciklopedija. (23. 02. 2025)

https://sl.wikipedia.org/wiki/Pionirska_organizacija

Pionirska-organizacija. 2022. Digitalna zbirka. (26. 1. 2025) https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/Koroška_osrednja_knjiznica_dr._Franca_Sušnika

<https://www.bolha.com/revije-casopisi-clanki-antikvarne-knjige/pionir-1959-60-oglas-9985299> (8. 12. 2024)

Podnar, F. *Spomeniki NOB na Škofjeloškem: OO ZB NOB Žiri*. (30. 1. 2025).

<https://zbnobskofjaloka.weebly.com/381iri.html>.

Guzeva, A. *10 stopenj sovjetskega komuniste: od plenice do vodje države*. (5. 11. 2024).

<https://si.rbth.com/zgodovina/90129-sovjetski-komunisticna-pot-deset-stopenj>.

- Pionirjev se ne želim spominjati.

3. Kako se spominjate sprejema v pionirsko organizacijo? Prosim, opišite.

---

4. Kaj vam je pomenilo članstvo v pionirski organizaciji?

- Nič mi ni pomenilo.
- Ponos in pripadnost državi.
- Nisem maral/a - želel/a biti pionir.
- Drugo:

5. Katerih pionirskih akcij se spominjate? Prosim, zapišite.

---

6. Kaj v zvezi s pionirji vam je ostalo najbolj v spominu? Prosim, opišite.

---

7. Bi želeli še sami kaj dodati, zapisati ...

Priloga 3: Odgovori na 4. vprašanje iz vprašalnika za 8. in 9. razrede

»Da so učenci seznanjeni z novostmi.«

»Ne vem, ampak so tam včasih bili učenci 9. razreda in dežurali.«

»Na primer učencem in učiteljem.«

»Gor piše datum, kdaj je bila šola narejena.«

»Kdaj je bila ustanovljena naša šola.«

»Ne vem, ker je nisem nikoli prebral.«

»Ne vem.« (6x).

»Ne vem, sam vidu sem«

»Ne vem, sem jo že videla ampak nisem brala.«

»Vem, da so gor napisana imena in zvezda, ne vem pa točno, komu so namenjena.«

- »Namenjena je bila padlim vojakom.«
- »Padlim učencem v 2. sv. vojni.«
- »Da so učenci seznanjeni s pionirji.«
- »Verjetno umrlim pionirjem.«
- »Mladi fantje, ki so v boju padli.«
- »Namenjena je mladim žrtvam sv. vojne.«
- »Padlim borcem 2. sv. vojne ali 1. sv. vojne, ki so varovali mejo.«
- »Namenjena je ljudem, ki so umrli v 2. svetovni vojni.«
- »Mladim fantom, ki so se pridružili partizanom, a so v boju padli.«
- »Mrtvim ljudem.«
- »16 padlim prvorcev, mladih fantov padli v II. sv. vojni.«
- »Ljudem, ki so umrli med bojem.«
- »Padlim žirovskim pionirjem v spopadih.«
- »Padlim žirovskim borcem.«
- »Pionirjem.«
- »Ljudje, ki so padli med 2. sv. vojno.«
- »Spominska plošča je namenjena mrtvim ljudem.«
- »Namenjena je vojakom, ki so umrli v 2. svetovni vojni, za spomin na njih.«
- »Padlim vojakom.«
- »Plošča je namenjena mrtvim.«
- »Ja, padlim pionirjem.«
- »Padlim pionirjem.«
- »Padlim v vojni.«
- »Namenjena je padlim (umrlim) borcem v vojni.«
- »Borcem v 1. sv. vojni. (žirovskim).«

Priloga 4: Kako se anketiranci spominjajo sprejema v pionirsko organizacijo

“Spomnim se nekaj besed zaprisege, kapice - titovke in rdeče rutke.”

“Ponosen in vesel in v pričakovanju druženja, enakosti in solidarnosti. “

“Tortica.”

“Da smo dobili pionirsko kapico in mislim, da tudi knjižico. Zelo se spomnim, da so nas nagradili z majhnimi obloženimi kruhki. ”

“V 1.razredu smo dobili kapice. Vsi na šoli so nam ploskali za sprejem v pionirja.”

“Svečana prireditev, lepa oblačila, vznemirjenje, tortica, veselje.”

“Vsi smo bili ponosni. Dobili smo rutico, kapo in nagelj.”

“Sprejem je bil v današnjem prizidku. Dobili smo rdeče rutke in modre čepice. Povedali smo zaprisego, ki jo znam še danes. Dobili smo tortico in sok Pingo. Nato smo se skupaj še fotografirali. Lep in še danes živ spomin.”

“Vznemirljivo.”

“Sprejema se ne spominjam. Spominjam se kape in rutice.”

“Slavnostno in zelo ponosno.”

“Zelo bežno. Vem, kako sem bila oblečena.”

“Ne spominjam se več, kako sem bil sprejet med pionirje.”

“Imeli smo lepo proslavo, dobili smo pionirsko kapo z rutico in pogoščeni s hrenovko in kokto.”

“Vznemirjen in ponosen, v pričakovanju nekaj lepega.”

“V mojem kraju smo se vsi zbrali pred šolo, deklice smo imele modra krila, belo srajčko in seveda pionirsko kapo, kjer smo slovesno zdeklamirali prisego. Občutek je bil zanimiv, predvsem pa smo bili neizmerno ponosni in smo se v šoli resnično trudili.“

“Spomini se mi vrnejo ob fotografijah. Spomnim se, da smo dobili knjigo. Postregli so nam s tortico in sokom.”

“Imeli smo posebno slovesnost za sprejem, morali smo se naučiti zaprisego in dobili smo pionirske rutice in kapice ter kos torte.”

“Najprej je bila proslava, potem podelitev izkaznic, rutk in kopic. Dogodek je bil zelo svečan. Oblečeni smo bili v črna ali temno modra krila oz. hlače in v bele srajce oz. bluže. Izobešene so bile zastave. Na koncu smo dobili sendvič.”

“Bilo je lepo in ponosni smo bili.”

“Bil je zelo slovesen dogodek. Nanj smo se pripravljali - učili o naši državi, ponavljali zaobljubo ter spoznavali lastnosti "dobrega" pionirja - to pa so bile vrline odgovornega šolarja, prijatelja, državljana. Mislim, da vsaka črka iz besede PIONIR pomeni neko lastnost (P - pošten...)

“Takrat je bil za nas zelo velik dan, biti sprejet pionirja, da si pridobil rdečo rutico in modro čepico z značko. To je bil ponos.”

“Se že zbledeli spomini.”

“S sprejema v pionirja se spomnim, da smo bili vsi v telovadnici imeli smo krila, bele srajce, rutke in kapice.”

“Bilo je prijetno. Majhna učilnica, lepo oblečeni, prireditev, potem pa tortica.”

“Prost dan pouka.”

“Veličasten dogodek. Zaobljuba in končno rdeča rutka. Radost.”

“Bil je slovesen dan, snežilo je. Prejeli smo rutico in kapico, ki smo jo s ponosom nosili tisti dan. V spominu je ostala tudi pogostitev - Pingo sok in tortica.”

“Se več ne spominjam dobro, da vem da sem bil na to zelo ponesen.”

“Veselje ter pogostitev z torto.”

“Bilo je slavnostno, dobili smo tortico.”

“Vem, da je bila proslava, da smo dobili rdeče rutke pa da sem pel komad "Mi smo slovenski pionirji". Bilo je veliko ljudi, starši večinoma, predvidevam. Pa vsi profesorji so bili komunajzarji.”

“Bil je sprejem, proslava, dobili smo kapice in rdeče rute ... a nič posebnega.”

“Ponosno smo dobili rdečo rutico in kapo.”

“To je bil slavnostni dogodek, na katerega smo se v šoli dolgo pripravljali in smo se zelo veselili tega dogodka. V kulturnem domu smo imeli slovesno proslavo s kulturnim programom, sledil pa je sprejem med pionirje in podelitev pionirskih knjižic. Po prireditvi je bila pogostitev.“

“V osnovni šoli so nam podelili rutice in kape.”

“To je bil pomemben dogodek. Poudarjal je, da smo tudi otroci pomemben del družbe in da lahko s svojim ravnanjem in držo prispevamo k boljšemu svetu.”

“Lepa prireditev, petje otroškega zborčka, govori, zaprisege, druženje in torta.”

“Po proslavi smo dobili kapice, rutice in tortico.”

“Vsi smo bili zelo ponosni, da smo postali pionirji. “

“Z eno besedo, stresno. Zelo so nas pripravili na to in težko smo pričakovali sprejetje v to organizacijo.”

“Odlično je bilo. Dobili smo rutke in kapice. Pogostili so nas s sokom in sendvičem. Pripravili so nam lep govor. Počutili smo se posebne. Všeč mi je, sploh danes, ker so nam govorili o povezovanju in bratstvu in enotnosti.”

“Imeli smo slavnostni sprejem s programom. Prejeli smo rdečo rutico in modro čepico z značko. Za pogostitev smo dobili sok- Pingo in sladico- indijančka. Bili smo ponosni, da smo postali pionirji.”

“Bil je to praznik mladih.”

“Bili smo zelo ponosni.”

“Svečanost za Dan Republike na OŠ - kot del zaprisege do države.”

“Kot na vsaki podelitvi nagrad.”

“Se ne spomnim najbolje.”

“Proslava v šolski telovadnici, dobili smo rutke in kape.”

“To je bil res lep dogodek, namenjen samo nam. Za nas so pripravili krajši kulturni program: zapel nam je otroški pevski zbor, bilo je par recitacij. Vsi nastopajoči so bili oblečeni v bele srajčke, fantje v temno modre hlače, deklice v modra krilca, na glavi pa pionirska kapa in okrog vratu rutka. Prišel je gospod ravnatelj Franc Čeplak, pa naša razredničarka. Po programu so nam starejši učenci podarili pionirsko kapo in rutko. Spomnim se še, da je bila takrat prav posebna malica. Dobili smo mlečno štručko in kakav. Naj omenim, da sem ga takrat prvič pila in še sedaj se mi, kadar ga zagledam, vrnejo spomini na ta dogodek. Bili smo nad vse ponosni pionirčki

“S ponosom in zadovoljstvom smo bili sprejeti in to je bila čast.”

“Bilo je zelo svečano, in slovesnost je potekala 27.11. (Dan pionirjev), tik pred največjim državnim praznikom Dnevom Republike 29.11. V pionirsko organizacijo smo bili sprejeti v veliki športni hali "Boško Pahovljević -

Pinki, kjer smo ponovili oz. recitali pionirsko zaprisego (poišči jo na netu). Starejši pionirji so nam nato razdelili modre kapice (titovke) in rdeče rutke.”

Priloga 5: Katerih pionirskih akcij se spominjajo anketiranci

“Pomoč starejšim.”

“Zbiranje odpadnega papirja, organizirane so bile tudi neke gradbene akcije, za več dni.”

“???? se ne spomnim žal nobene.”

“Ne spomnim se akcij, spomnim pa se jutranjega pozdrava: Za domovino, s Titom naprej!”

“Delovne brigade, letovanja.”

“Pogozdovanje (sadili smo smrečice), pionirska hranilnica.”

“Čiščenja, urejanja spomenikov, srečanja pionirjev iz ostalih šol po državi.”

“Čiščenje okolice šole.”

“Čistilne akcije, pevski zbor, športni nastopi ... “

“Ničesar.”

“Štafeta.”

“Sodelovanje na proslavah, predvsem pa Titova štafeta.”

“Zbiranje papirja, turistični podmladek, zbiranje plodov za hranjenje gozdnih živali-sodelovanje z lovskimi društvi, Festival kurirček, bralna značka ...”

“Nobenih - tukaj pa me je spomin pustil na cedilu.”

“Vem, da smo se udeleževali raznih akcij, nobene pa se ne spomnim natančno.”

“Pionirsko društvo, mladi gasilec, čistilne akcije, akcije zbiranja starega železa in papirja v šoli, proslave s kapami in rutkami, zlet v Jastrebarskem.”

“Sodelovanje ob prenosu štafet ob dnevu mladosti, sodelovanje na proslavah ob državnih praznikih v pevskih zborih in pionirskih srečanjih različnih šol.”

“Sprejem v pionirsko organizacijo in učenje zaobljube.”

“Petje pesmic, za določene dni proslave.”

“Se ne spomnim.”

“Spomnim se pionirskega lista.”

“Čiščenje šolske okolice, pionirčkova torbica, štafeta mladosti ...”

“Proslav ipd.”

“Državne proslave, kurirčkove torbice, štafete mladosti.”

“Nobene.”

“Čiščenje okolice.”

“Nobenih.”

“Se ne spomnim.”

“Ne spominjam se nobenih akcij.”

“Prav nobene.”

“Štafeta mladosti, a to še pred časom sprejema med pionirje.”

“Sprejem Tita in mahanje z zastavicami ob cestah.”

“Pohod po Poti spominov in tovarštva in čiščenje partizanskih spomenikov v okolici šole (Ljubljana).”

“Sprejem v pionirsko organizacijo, pionirska prisega, defile pred Titom, ko je obiskal naše mesto.”

“Za vse praznike, ob spomenikih ob dnevu mrtvih, državni prazniki.”

“Predvsem nošenja kapice in rutice na nastopih, poleg bele majčke in modrega krila/hlač.”

“Čiščenje okolice, pomoči starejšim.”

“Nosil sem štafetno palico :)”

“Pogozdovanja in vsakoletnega obiskovanja grobov padlih za svobodo domovine. “

“29.11.”

“Pogozdovanje.”

“Sprejem šolarjev v organizacijo mladih.”

“Udeležba na različnih svečanostih.”

“Nisem se udeležil nobene.”

“Nisem sodelovala pri nobeni akciji.”

“Akcija čiščenja mestnega parka, pomoč starejšim državljanom, udeležbe na prireditvah in proslavah.”

“Kurirčkova pošta.”

“Kurirčkova pošta.”

“Kurirčkove torbice, Pionirska liga (šport), udeležba pionirjev na proslavah.”

“Delovne akcije, skrb za okolico, obisk in pomoč starejšim“

Priloga 6: Kaj v zvezi s pionirji je anketirancem ostalo najbolj v spominu

“Pozdrav v razredu ob prihodu in odhodu učitelja oz. takrat tovariša - za domovino, s Titom naprej... in s stisnjeno pestjo ob glavi.”

“Enakost med enakimi.”

“To, da smo deklamirali pesem in dobili kapice in knjižice oz. diplome ter majhne sendviče.”

“Kapica, rutka, pevski zbor in nastopi, pot po okupirani Ljubljani.”

“Zaprisega, Dan mladosti.”

“Čepica in rutka.”

“Sama iniciacija, pevski zbor.”

“Domoljubne pesmi, ki smo jih prepevali pri pevskem zboru. Poudarjanje, da na mladih svet stoji.”

“Čakanje maršala Tita ob Tržaški cesti s zastavicami v roki.”

“Dogodki.”

“Pesmi.”

“Prijetno druženje, čepica in rutica, knjižica, zaprisega.

“Ko sem kot pionir bil nosilec Titove štafete.”

“Prejetje rdeče rutke in modre kape.”

“Vedno smo se zavzeto povezali in bili pripadni. V akcijah smo delovno sodelovali.”

“Modra kapica in rdeča rutka.”

“Pozdrav vsako jutro pri pouku v šoli.”

“Strah, da ne naredim kaj narobe, da bi mi vzeli izkaznico, kapo in rutko, vezanje kravatnega vozla na rutki.”

“Prenos štafetne palice, svečan sprejem v pionirsko organizacijo, razne proslave, kjer smo nastopali v pevskih zborih, v športnih tekmovanjih.”

“Častna zaobljuba, kapa, rutica, izkaznica, modra in bela oblačila.”

“Kako smo bili vsi enaki in enakopravni ☺”

“Obiski spominskih obeležij, tam smo peli, deklamirali, nato je kurirčkova pošta potovala v drug kraj...”

“Najbolj mi je ostala v spominu, da smo bili v belih srajčkih, imeli smo modre kapice in rdeče rutke.”

“Prosti dan. Uniforme.”

“Sprejem, zaobljuba (Danes, ko postajam pionir ...), sveta prisega - častna pionirska oz. častna Titova, štafeta mladosti, 8.marec, dan mladosti, kulturne prireditve.”

“Samo sprejem.”

“Rdeča rutka in modra kapica.”

“Rutica in čepica”

“Kurirčkova torbica.”

“Kapa, rutka, knjiga o Pionirjih, ki smo jo dobili ob sprejemu.”

“Da sem imel posebno varčevalno knjižico kamor sem v šoli nalagal denar. Nikoli ga nisem več videl.”

“Pripadnost državi in skupnosti, delovne brigade, solidarnost.”

“Petje pionirskih pesmi v šolskem pevskem zboru, branje partizanskih zgodb in kulturne prireditve ob dnevu Jugoslavije 29.11.”

“Prireditve v šoli.”

“Obljuba, da bomo potrudili po najboljših močeh, da bomo postali dobri državljani in pošteni ljudje.”

“Kapica, rutica, značka.”

“Slavnostni sprejem in sprejem rute in pionirske kapice in udeležbe na številnih pohodih.”

“Kako lepo je bilo pripadati veliki skupini ljudi.”

“Zborček”

“Sprejem.”

“Druženje mladih.”

“Zdaj je bolj kot nostalgija. Takrat pa pripadnost in ponos.”

“Besedilo zaprisege.”

“Samo podelitev značka in pionirska kapica.”

“Prireditve ob dnevu državnosti.”

“Glede na to, da sem bil dober učenec, ki je lepo pisal proste spise, so me pogosto vabili na proslave. Najbolj mi je v spominu ostalo, ko sem nosil Štafeto mladosti (celo dvakrat) in ko sem za nagrado na nekem natečaju obiskal vojaško letališče v Batajnici pri Beogradu, kjer sem se lahko usedel v kabino vojaškega letala MIG 21, jugoslovanskega bojnega letalstva.”

“Obvezno nošenje rutke in kape na določenih proslavah. Kdor je bil brez, ni smel nastopati. “

“Enotna oblačila nastopajočih otrok na prireditvah, ponos ob sprejemu med pionirje 29. novembra, vzgoja učiteljev in staršev v dobrega pionirja: poudarek na delu, učenju, odgovornosti in spoštovanju odraslih.”

“Prijeteljstvo in pripadnost državnim simbolom.”

Priloga 7: Kaj so anketiranci še želeli napisati/sporočiti

“Želim vam veliko uspeha pri izdelavi naloge. :-)”

“Škoda, da je današnja družba polna neenakosti, sovraštva, sovražnega govora in rasizma. Tega nas kot pionirje niso učili.”

“Živel tovariš Tito!”

“Jaz imam na te čase lepe spomine.”

“Lepi časi v primerjavi z današnjimi.”

“Čudoviti in prijateljski časi.”

“To so bili izjemni, nepozabni časi naše mladosti, za katere bi si želel, da bi se še kdaj ponovili. Za svobodo s Titom naprej!”

“PIONIR P = pošten I = iskren O = olikan N = neustrašen I = iznajdljiv R = radodaren”

“Lotili ste se zanimive teme, ki mi je v srcu vzbudila pozitivna čustva in hkrati razmišljam, kako je današnja mladina opeharjena prijetnih, povezovalnih trenutkov. Takrat se nismo ukvarjali s politiko, bili smo človek človeku. Hvala, ker se spominjate.”

“Kot pionirji smo pomagali sošolcem, ki so rabili pomoč, starejšim ljudem, v spomin pa mi je ostala pionirska rutica

“Za prvošolce je bilo zelo pomembno, da so se do sprejema v pionirko organizacijo naučili pisati in brati velike tiskane črke - to je pomenilo, da so imeli za začetno opismenjevanje čas le od septembra do novembra.”

“To so spomini, ki mi bodo vedno ostali v spominu, na nek način si se počutil pripadlega, v slogi je moč, sodelovanje ...”

“To so bili časi, ki so bili za nas tudi prijetni, a so sedaj preteklost. In nanje gledamo, kot na spomine, ne pa nostalgija.”

“Pripadnost pionirski organizaciji se ne more primerjati z ničemer v sedanjosti. Taborniške, skavtske ali športne ter kulturne organizacije za otroke in mladostnike dandanes, ne zaobjemajo vsega, kar je pomenilo biti pionir. Pionir je med drugim imel moto zdrav duh v zdravem telesu. Hkrati pa je bila prisotna intenzivna kulturna in zgodovinska edukacija. Predvsem pa je bil pionir priznan kot enakopraven državljan v takratni družbeni ureditvi.”

“Pionir je imel svoj glas. Status, ki se je z leti izgubil. Na žalost.”

“Lepi časi so to bili. :)”

“To so bila lepa dejanja družbe.”

“To je bilo nekaj za kar so te našopali pri osmih letih, ko nisi imel še pojma, za kaj se gre v življenju. Podobno kot rimsko katoliška cerkev, samo drugi direktor je bil.”

“To je bilo v času, ko je država že umirala, dejansko ni bilo kakega posebnega zanosa, ne pri nas, ne pri starejših (učiteljih, starših).”

“Pionirji smo bili ponosni, da smo pionirji in imeli smo radi svojo domovino.”

“Nič posebnega. Nič me ni motilo to v preteklosti.”

“Pod kaj vam je pomenilo, bi bil moj odgovor, da sem že bolj odrasel in starejši nisem več *pru čru* ampak pionir.”

“Lepo je bilo v naši nekdanji domovini biti mlad.”

“Rek "Častna pionirska" ni bil kar tako. Za njim je stal pošten, odgovoren otrok, ki je priznal svoje napake, se zanje opravičil in držal besedo, ki jo je dal prijatelju. Pionirji smo imeli: Pionirsko hranilnico, ki je skrbela za finančno opismenjevanje otrok in jih spodbujala k varčevanju, Pionirski list - sedaj revija PIL, Pionirsko ligo (še sedaj obstaja) - športna tekmovanja.”

“Kot pionirji smo pomagali sošolcem, ki so rabili pomoč, starejšim ljudem, v spomin pa mi je ostala pionirska rutica in čepica. Bil je lepo.”